

פ ר ו ט ו ק ו ל
ישיבה כו/של"ב של הממשלה
י"ד בשבט תשל"ב - 30.1.72

נכחו השרים: ג. מאיר - יו"ר, א. אבן (עד אמצע סעיף 297), י. אלוץ (מאמצע סעיף 293), י. אלמוגי (עד סוף סעיף 296), י. בורג, ח. גבתי, י. גלילי, מ. דיין, ש. הלל, ז. ורהפטיג, מ. חזני, פ. ספיר (עד אמצע סעיף 297), נ. פלד, ש. פרס, מ. קול, ו. שם-טוב, י.ש. שפירא, ז. שרף

מ. ארנון - מזכיר הממשלה
תא"ל ש. גזית - משרד הבטחון (בסעיף 297)
תא"ל י. ליאור - מזכיר צבאי לראש הממשלה
(מאמצע סעיף 294 עד אמצע סעיף 296,
מאמצע סעיף 297)
ח. קוברסקי - משרד הפנים (מאמצע סעיף 297 עד סופו)

סדר היום: 292. ש א ל ה
293. סקירה מדינית
294. סקירה בטחונית
295. צעדת שלושת הימים במרץ 1972
296. חגיגות שנת הכ"ה למדינת ישראל
297. חבון
298. סדרי הבחירות למועצת הרבנות הראשית
299. נסיעות שדים
300. מכירת נשק

292. ש א ל השד הפנים י. בורג:

אמנם באופן פורמלי, מוגשות שאילתות רק בעניני חוץ ובטחון, הריני מבקש בכל זאת רשות לשאול שאלה אחרת: לאור המצב שנחר, ב-31 בינואר, פג תוקפה של מועצת הרבנות הראשית, או של הרבנות הראשית, ואני מתאר לי שאין זה בריא למדינה, שכך יימשך המצב כפי שהנהו, הרי מה הם הרעיונות בקשר לשינוי המצב? מתי נוכל לעשות משהו בנושא זה? מתי נוכל לנסות למצוא איזה פתרון, שיוכל למנוע את הדבר הבלתי רצוי?

ראש הממשלה ג. מאיר:

לצערי הרב, אין זו שאילתא. מה שאני מוכנה לעשות הוא, שנדון על כך כסעיף בסדר היום.

293. סקירה מדיניתשד החוץ א. אבן:

הדברים שאני מביא לפניכם הם בגדר של דין וחשבון ביניים, אם כי על מהלך שדחקדם מאד, לאמור אני סבור, שבזמן הקרוב ביותר יגיעו השיחות עם ארצות-הברית על ההבהרות, לידי צורך של סיכום.

שלשום היה תדריך של עתונאים רבים על ידי דובר בכיר של מחלקת המדינה. אין צורך בבלשות כדי להבחין שם בסיסקו. הוא תיאר את המצב כמצב של סיכום כמעט גמור, אם כי יש עדיין דיון על הגדרת התפקיד אשר

ארצות-הברית תמלא בשיחות הקירבה, אם יתקיימו.

אנחנו ביקשנו, כזכור, הבהרות בשתי סוגיות: (א) מה יהיה מצב אספקת מטוסים במהלך השיחות; (ב) מה תהיה הגישה של ארצות-הברית למושג זה של "שירותים טובים".

לגבי הסוגיה הראשונה, הושגו כמה סיכומים ואין לי צורך לרונן בנושא. על כל פנים, אין כאן שום מכשול כמכשול שהיה קיים בשעה שחששנו שהאספקה תוקפא ולא תתקיים במשך שיחות הקירבה.

לגבי הנושא השני, אנו מנסים להגיע לסיכום מוסכם בין ישראל לארה"ב, לגבי הנסיבות והתנאים שבהם יתנהלו שיחות הקירבה. פה אני רוצה לומר, כי אין משום וודאות - אפילו אם נגיע לידי סיכום עם ארה"ב - כי השיחות תתקיימנה. לאמור, האמריקאים אינם אומרים, שיש להם שמץ של התחייבות מצרית בשעה זו. הם אומרים, שאין להתייחס ברצינות מלאה להתבטאויות השליליות המושמעות במצרים, וגם בושינגטון ובבירות אחרות אנו שומעים על רמזים, כאילו עמדת מצרים, בסופו של חשבון, לא תהיה סרבנית כפי שהיא מופיעה בנאומים.

שר האוצר ושר המסחר והתעשייה פ. ספיר:

האמריקאים אומרים זאת או אנחנו אומרים זאת?

שר החוץ א. אבן:

האמריקאים אומרים זאת. אין אנחנו בקשר עם המצרים. אבל מפי גורמים הקשורים עם המצרים, גם בושינגטון וגם באירופה, אנחנו שומעים את ההערכה, כי הסרבנות המצרית אינה איתנה. יש אומרים, שהמצרים יעדיפו לעשות סיבוב נוסף בשיחות יארינג. אבל האמריקאים מקיימים אתנו את הדו-שיח על פי הנחה, שהנושא הוא ריאלי, לאמור שאם יגיעו להסכם אתנו, יפנו רשמית לקהיר,

והם אינם סבורים שיקבלו משם סירוב סיטוני, לאמור הם אינם סבורים שכל המלאכה שהם עושים אתנו היא מלאכת סרק.

ואמנם, היו בשיחות הללו כמה התקדמויות. שימו לב: נקודת המוצא של ארה"ב היתה אותו מסמך של סיסקו, CRAL BAPER. היה צריך לעקור הרבה קוצים על מנת להגיע אפילו לאפשרות של סיכום המתקבל על הדעת. היתה סכנה, למשל, של LINKAGE, של קשר, בין המשא ומתן הזה לבין אספקת מטוסים. ואמנם, גם במהלך הבירורים, לא על דרך של הלכה, אלא על דרך של מעשה, נוצרו מצבים כאלה שהם ניסו לומר: "אל נא נגיע לסיכומים על אספקת מטוסים, עד שנגיע להסכם על הנושא המדיני הזה". הואיל והעמדה הזאת לא התיישבה עם העמדות המוסמכות ביותר ששמענו מפי ארה"ב, הסתערנו על כל רמז של קשר כרונולוגי או התנייתי בין שתי הסוגיות. גם המכשול הזה הוסר עכשו, הוא איננו קיים.

היתה סכנה, שהם ירצו בסיכום המבשר על קיום השיחות על ההסדר המיוחד, להודיע הודעות מפורשות על הקשר בין ההסדר ההוא לבין ההסדר הכולל בצורה בלתי רצויה לנו.

היתה סכנה, שהם ירצו להזכיר מספר נקודות שהעלה רוג'רס בנאומו בעצרת ב-4 באוקטובר, שם הוא קבע מספר עמדות לגופם של עניינים. יש התקדמות גם בעקירת המכשולים האפשריים הללו. עד כדי כך, שנשארה למעשה רק סוגיה אחת: מה תהיה הופעת ארה"ב, מידת יוזמתה ופעולתה בשיחות הללו, כאשר יתקיימו.

גם פה אנחנו מתקרבים למיצוי הבירור הזה, כאשר הרצון שלהם היה להיות בני-חורין להציע הצעות וליזום יוזמות. אנחנו רוצים שלא יציעו למצרים שום הצעה בלתי מוסכמת עלינו. הם אינם מוכנים להרחיק לכת עד כדי כך, לאמור עד כדי קבלת איסור ישראלי על כל צעד או מהלך שלהם. בין הקטבים הללו נידונים ניסוחים. כנראה שהם יהיו מוכנים להתחייב שלא יציעו למצרים שום הצעה ולא יתמכו בשום הצעה, בלי מאמץ מירבי להגיע קודם להבנה מוקדמת עם ישראל. אני לא דן פה בניסוחים, אבל הם מוכנים להתקדם לקראת תביעתנו, אבל הם אינם מוכנים

לקבל את מלוא התביעה, שלא יציעו למצרים שום דבר שאיננו מוסכם עלינו; אבל הם מוכנים לומר, שלא יציעו כהצעה אמריקאית שום דבר. יש מושג של הצעת הצעות AD REFERENDUM, כלומר כדי לבחון את עמדת הצדדים מבלי שההצעה מוגדרת כאמריקאית. הם רוצים לשמור לעצמם את האפשרות הזאת.

הואיל והבירור הזה הוא מדוקדק וטרם סוכם, אבל יסוכם בקרוב, איני מציע שניכנס לבעיה במפורט. מה המצב שאנחנו רוצים למנוע במגעים אחרים? אנחנו מנסים עד כמה שאפשר למנוע מצב, שהם יציעו למצרים הצעה, שמצרים תקבל אותה ואנחנו לא נוכל לקבל אותה, ואז ייצא כאילו אנחנו אחראים לחיסול הסיכוי הזה.

אנחנו אומרים, שדצוי כי ישראל וארה"ב יגיעו קודם להתמודדות רצינית ביניהן, דהיינו כאילו אנחנו אומרים להם: תעשו קודם כל מאמץ להשפיע עלינו, אבל אל תיצרו מצב זה שנוצר למעשה בחימו של יארינג. ישנה הצעת יארינג, מצרים מקבלת אותה, ישראל מסרבת לקבל אותה. אנחנו עמלנו הרבה ואנחנו עדיין עמלים כדי להשחרר מקולר הטענה, שאנו חיסלנו את השליחות של יארינג.

הואיל ויש נקודה אחת מתוך רבות, שבה היתה התקדמות, זה בא ללמדנו שיש שבר לפעולה הזאת, לסבלנות הזאת, להתמדה הזאת. אני מציע, שהממשלה תסמוך את ידיה על המקיימים את הבירור, להמשיך ולהגיע לידי מיצוי הבירור הזה. כאשר נמצא את הבירור הזה, נצטרך אז להחליט החלטה על הודעה, שישראל מוכנה להשתתף בשיחות הקירבה. איני מציע שנקבע את עמדתנו לפני שנמצא גם את הנקודה האחרונה הזאת. כאמור, יש להניח שלא נשאר הרבה זמן לבירור הזה.

כאשר מדובר על שיחות קירבה, יש עניינים טכניים-נוהליים, שטרם התבררו. זה אינו מובן מאליו, שהסצנריו הקודם ביחס לשיחות במלון "וולדורף אסטוריה" חייב להתקיים. זכור לממשלה שאותו מקום ואותה שיטה היו קשורים בקיומו של מושב העצרת, ועקב קיום העצרת היו בלאו הכי כמה נוכחויות

בניו-יורק. ספק אם ההגיון הזה חל על המקום שהוא ועל השיטה ההיא, כאשר מושב העצרת איננו קיים. אבל כאמור, פרט לכך שאמרנו לארה"ב שחשאלה הזאת פתוחה, לא נכנסנו לשום דיון מפורט. מדוע לדבר על הנושא הזה, לפני שנפתור את הבעיות העקרוניות?

כאשר סיסקו ודוברים אחרים ממחלקת המדינה אומרים, שיש להם תחושה שמתקרבים לסיכום, לא אמרנו שום דבר אחר. היה שם תדרוך אחד לא הוגן האומר, שישראל מבקשת שארה"ב תהיה BELL-HOP, נער שליח, נער מברקים. אין זה נכון כל כך. זה מפגין מהי הרגישות שלהם לכל מאמץ מופרז לכבול את ידיהם. איננו רוצים שידיהם תהיינה חופשיות לחלוטין, אבל גם איננו רוצים שידיהם תהיינה כבולות. במרחב הזה אנחנו עושים מאמצים כמיטב יכולתנו כדי למנוע מעב של הטלת אחריות עלינו לכשלוך השליחות שלהם. אנחנו רוצים לעשות את מירב מאמצינו כדי להגיע להסכם אתם. הוא הדין לגבי כל הדברים. הוא הדין לגבי הגדרת הקשר בין ההסדר המיוחד לבין ההסדר הכולל. כאן אנחנו אומרים במפורש: אסור לכם להציע למצרים בנושא העדין הזה נוסחא שלא הוסכמה ביניכם לבינינו.

אומר מלים אחדות על יארינג. העמדה הרשמית של ארה"ב היא, ששליחות יארינג יכולה להתקיים במקביל לשליחות הללו. העמדה המעשית, העמדה האמיתית שלהם היא, שהם אינם מאמינים - וזה לאחר ששוחחו עם יארינג, וביחוד לאחר ששוחחו אתו - שיש סיכוי רציני להתקדמות בתחומה של שליחות יארינג. הם רואים צורך טקטי להם, וגם צורך שהם מיעצים שאנחנו נכיר בו, לא להיות אחראים בצד שלנו לפיצוץ השליחות או לעימות מיותר. אבל לאמיתו של דבר, הם אינם סבורים כי המציאות הבינלאומית נוחה עכשו בשנת 1972, במצב הנוכחי להגיע להתקדמות בתחום זה, והם מעניקים עדיפות במחשבתם ובתודעתם להסדר המיוחד. גם כאן הערכתם אינה רחוקה מזו שלנו, שהרי עלינו להבין זאת: יארינג לא שינה במאומה את עמדתו. הוא אמנם שינה את צורת התנהגותו, אבל הוא לא פרש מהמסמך של ה-8 בפברואר. הוא נמנע במגעים שקיים בניו-יורק ממהלך שהוא יכול היה ללכת בו, לאמור הוא יכול היה לומר לתקוע: אני מבקש שממשלת ישראל תקבל ותודיע על התחייבותה המוקדמת, PRIOR COMMITMENT, לסגת לגבול הבינלאומי הקודם במסגרת של שלום, ומבלי

שתכריזו על התחייבות מוקדמת זו לא אוכל להתקדם בשליחותי. כאמור הוא נמנע מן העימות הזו. קשה לנחש מדוע נהג כך. יתכן שהופעלו עליו כמה השפעות. ידוע שהמוכיר הכללי של האו"ם נקט סיסמה NOT TO FORCE THE ISSUE. אולי היה סבור, שצל ידי הגשה מחודשת של התנאי הזה היה סותם בכלל את הגולל על שליחותו. הוא היה חייב לחוש שהוא חש זאת, שאם ארה"ב לא הסתלקה מתמיכתה במסמך של ה-8 בפברואר במפורש, הרי היא למעשה אינה אומרת שזוהי הדרך היחידה לחידוש השליחות. והוא יודע שיש רבים הסבורים, שהוא היה צריך לחדש את המגעים מבלי לתבוע מסמכים וחתימות והתחייבויות מראש.

אולם אין לי שום ספק, שכאן הוא קשור בטבורו להתחייבות שהתחייב כלפי מצרים. למשל, הנה פגישת יארינג עם אחד השגרירים המערביים באו"ם, לפני מספר ימים. יארינג אמר שגישש אצל הנציג המצרי באו"ם, אם מצרים תהיה מוכנה להתקדמות, ללא מתן התחייבות לתזכירו, ועל כך נענה שלילית. על כן יארינג סבור שהשלב צריך להיות המשך הדיאלוג עם ישראל.

עוד שיחה שהתקיימה ב-24 לחודש עם שגריר מערבי באו"ם, שקיבל הוראה מממשלתו לייעץ ליארינג, לא להתעקש על תזכירו מה-8 בפברואר. על זה יארינג אמר, שאילו היה מסתלק מזה, היה מפסיד ומאבד כל אמינות אצל הערבים, אצל המצרים. לאמור, הוא איננו מסתלק מעמדתו והוא איננו יוזם בפעילות מוגברת את דחיקת הקץ. על מנת לצאת מן הסבך, הוא למעשה הפסיק את שליחותו ויצא לדקאר. הוא טוען, שנסע לשם לפי הזמנת סנגור, וסנגור טוען שהדבר נעשה לפי הצעתו של יארינג. אחרי יום שעשה בדקאר, יצא יארינג ביוזמת עצמו למאוריטניה. לפי תפיסת יארינג, סנגור הוא כמו ההסתדרות הציונית.

ראש הממשלה ג. מאיר:

במקרה לא הגיע לקונגרס הציוני.

שר החוץ א. אבן :

הוא חייב לאזן את הפגישה אתו על ידי כך, שייפגש עם גורם פרו-ערבי מובהק ועל כן הזמין את עצמו לשיחה עם הנשיא דאדה. סנגור מפרסס ומכריז ומדבר ללא הרף על כך, שהיה זה משנה וגם ביזוי בכך, שהעצרת ויארנינג לא נאחזו ביוזמה האפריקאית, בעיקר בהצעה האפריקאית לחדש את השליחות על יסוד החלטת מועצת הבטחון 242, וללא חומר נוסף וללא התחייבות נוספת. לפי מה שידוע לנו על השיחות שנתקיימו שם, אני סבור שבשיחות דקאר סיכמו אפשרות של חידוש השליחות. יארנינג חזר ל"חכמה" הזאת, להיאחז בחלק ממה שאמרנו על עמדתנו לענין הגבולות, לאמור שאין לישראל מגמה של סיפוח, אבל בלי להוסיף, אולם יש לישראל זכות לשינוי גבולות מוסכמים ובטוחים. והרי הנקודה הזאת מודגשת גם בתזכיר שלנו וגם בפרוטוקולים, בעיקר של השיחה השניה, כאשר התברר שגם סנגור יכול לשכנע את עצמו או להיתפס לאשלייה, כאילו עמדתנו היא שישראל אינה חותרת למדיניות של סיפוח. דאגנו אז לומר גם את הסיפא של הפסוק ולא רק את הרישא: אבל יש לנו בהחלט זכות וכוונה לתבוע שינויים בגבולות במשא ומתן. אני סבור, שהוא מכיר את עמדתנו, אם כי לפעמים הוא מנסה לטשטש אותה ולהבליט בה רק את החלק הראשון. אבל יארנינג אומר: מה טוב אילו ישראל היתה אומרת או כותבת, שאין פניה לסיפוח של שטח מצרי. מה חבל שהיא מוסיפה להודעה זו מה שהיא מוסיפה.

אולי כעבור יום או יומיים נדע בדיוק מה עלה בדיון עם סנגור. אבל הוא קיבל הוראה לא להכנס שם לשום מהלכים מבצעיים, לא להכניס את סנגור ויארנינג למהלך חדש של בירור. יארנינג כנראה לא יגיע חזרה למרכז האו"ם לפני אמצע פברואר, באשר ממאוריטניה ימשיך את דרכו למוסקבה. שם יש ביקור של שר החוץ שלו. יש אולי חשיבות של התאריך של אמצע פברואר, כי זה נותן אולי אפשרות, שאם נגיע לסיכום עם ארה"ב, לתפיסת העדיפות לענין של ההסדר המיוחד. יארנינג למעשה כבש את המקום הראשון במירוץ, אבל יש איזה חלל שיימשך מספר שבועות, וזה מגביר את הרצון שלנו ושל ארה"ב להגיע בדחיפות לידי סיכום.

המניעים לדחיפות הם רבים: (א) למעשה אין הרבה על מה לדבר, למעשה יש נושא אחד; (ב) התסיסה המצרית היא כזאת, שרצוי כי נוכל לקבוע ככל האפשר נכונות ישראלית לשיחות על ההסדר המיוחד.

יש ביקור מתוכנן של סאדאת במוסקבה. אנב, יש ערפול מסויים לגבי עמדת בריה"מ להסדר המיוחד, כאשר בהודעות הרשמיות שבהן התבטאו דעותיהם ברוכן שליליות. אבל שוב אין אנו בקשר אחם. אולם מדינות רבות אומרות, שבריה"מ אינה מתנגדת כל כך וגם אינה משלה את עצמה, שאפשר להגיע להסכם כולל. כל זה אנחנו אומרים מתוך לקט של התרשמויות בבירות שונות.

מכל הטעמים הללו, לרבות הטעם של דחיקת יארינג, אם אפשר, למקום השני, המשימה הדחופה היא להמשיך ולסכם את הבירור עם ארה"ב שהגיע לשלב מתקדם מאד עכשו.

אני רוצה, שהממשלה תעמע מספר פסוקים, אולי לא משמעותיים, אבל מבחינה אטמוספרית יש בהם ענין. ניכסון אמר משהו על ישראל במעמד של טקס הגשת ה"אנציקלופדיה יודאיקה". אלוף מלואים חיים הרצוג נתלווה לשגריר בטקס זה. אני יודע כמה זמן יקדיש ניכסון לקריאה באנציקלופדיה זו. אבל אחרי שמיעת דברי הברכה של השגריר ושל אלוף במלואים חיים הרצוג אמר הנשיא ניכסון: אנו עוזרים לישראל בגלל הערכתנו לעם ולמדינה וזכותה לשלום ולבטחון. אנו עוזרים לכם, כי זה עוזר גם לארה"ב. לאחר מכן אמר, שתרומת היהודים לגיבושה ולקידומה של ארה"ב היא עצומה, ולפיכך הוא רואה באינציקלופדיה גם חלק מהמורשת האמריקאית. הנשיא היה חביב וידידותי.

שר הדתות I. ורהפטיג:

האם התשובה שלנו מתבקשת לפני שמצרים תענה אם

היא מסכימה ליוזמת סיסקו?

שר החוץ א. אבן :

ארה"ב לא תפנה למצרים לפני שתסכם אתנו. זהו הסדר שהיא קבעה לעצמה: לאחר שאחד המועמדים ל"חתונה" כבר הסכים, היא תלך אחרי כן לשני.

ראש הממשלה ג. מאיר :

קודם היא הולכת לשותף הנוח:

שר הדתות ז. ורהפטיג :

יש להניח, שבשבוע הבא יהיה לפנינו דין וחשבון מלא.

שר החוץ א. אבן :

ככל שנסכם, נהיה בקשר עם חברי הממשלה.

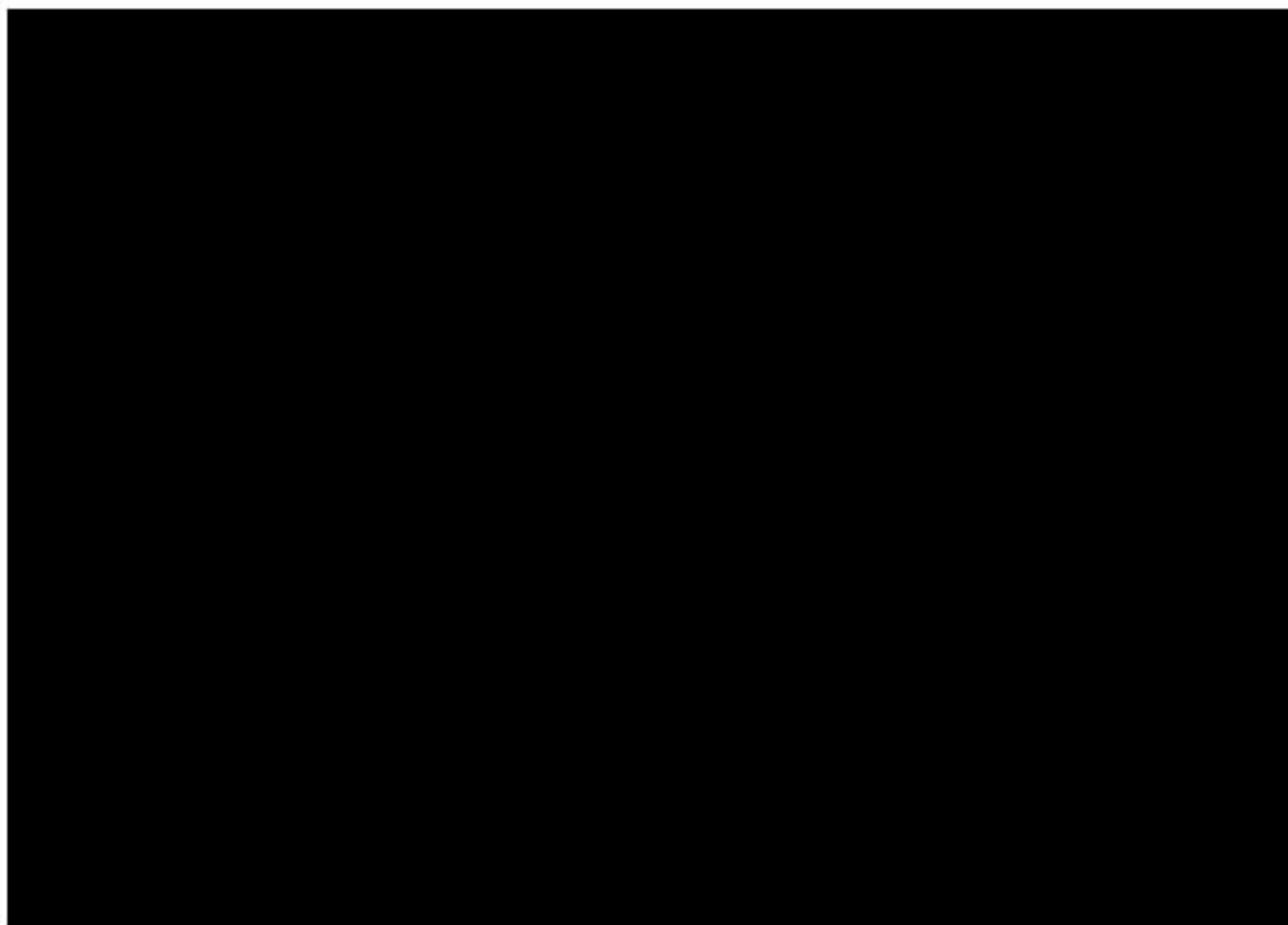
השר לקליטת העליה נ. פלד :

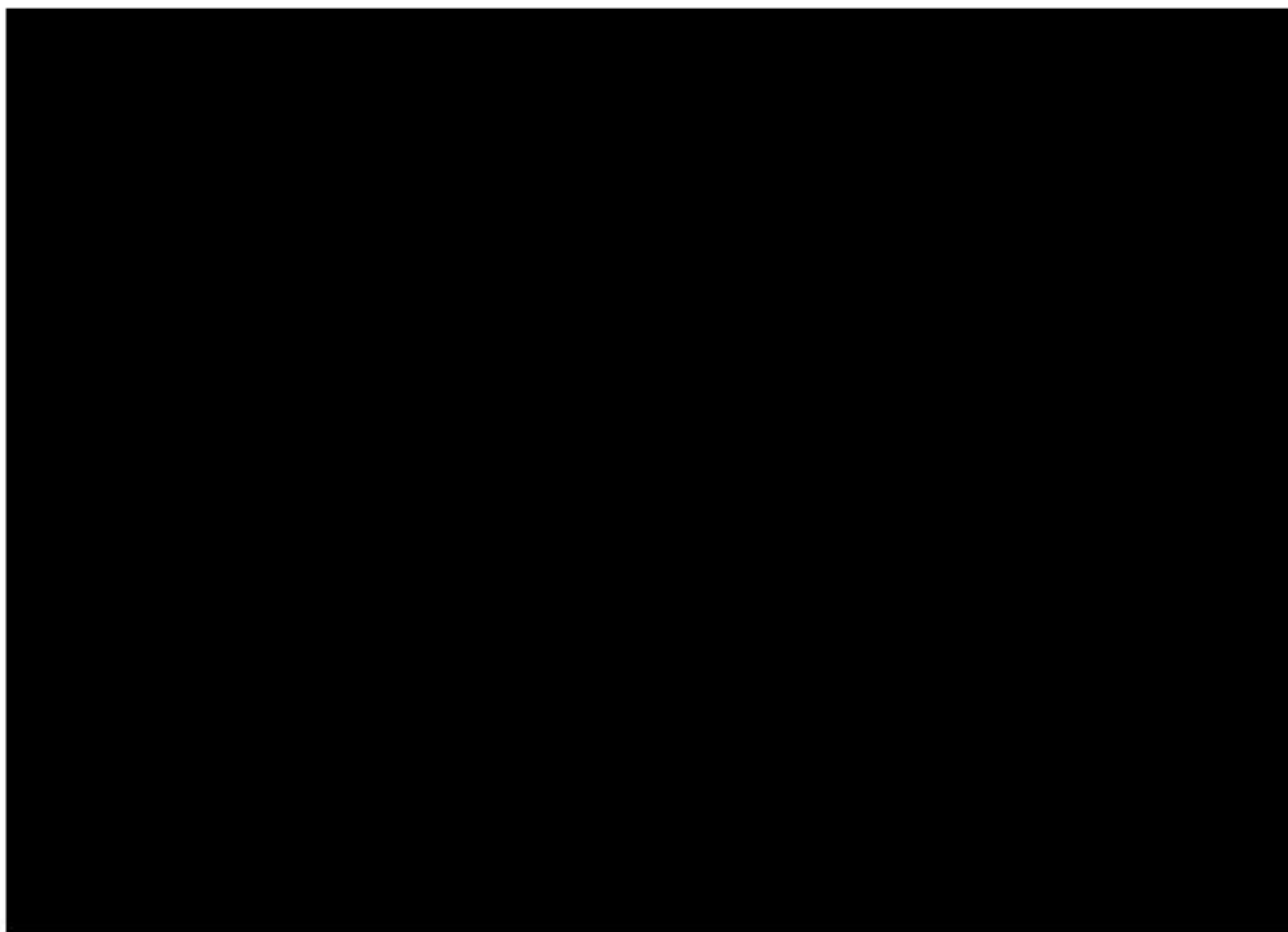
בגלל הביקור של סאדאת במוסקבה, האם לא בא בחשבון שאם הסיכום בינינו ובין ארה"ב יהיה כבר באמצע השבוע, ששיבת הממשלה תהיה באמצע השבוע?

ראש הממשלה ג. מאיר :

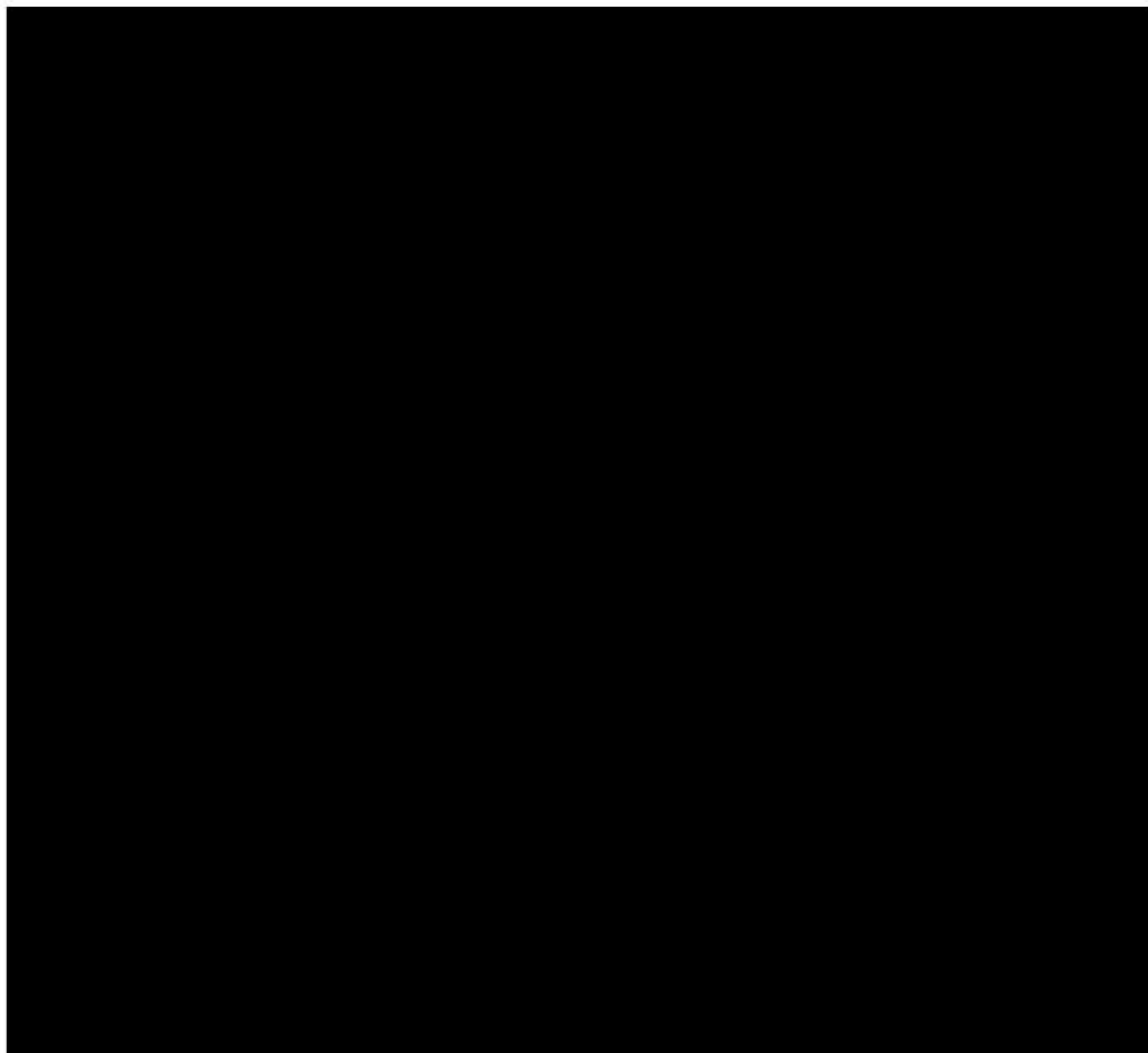
ברגע שנקבל את הסיכום, אם לטובה או לרעה -
נקווה שהוא יהיה לטובה - נכנס את ישיבת הממשלה.

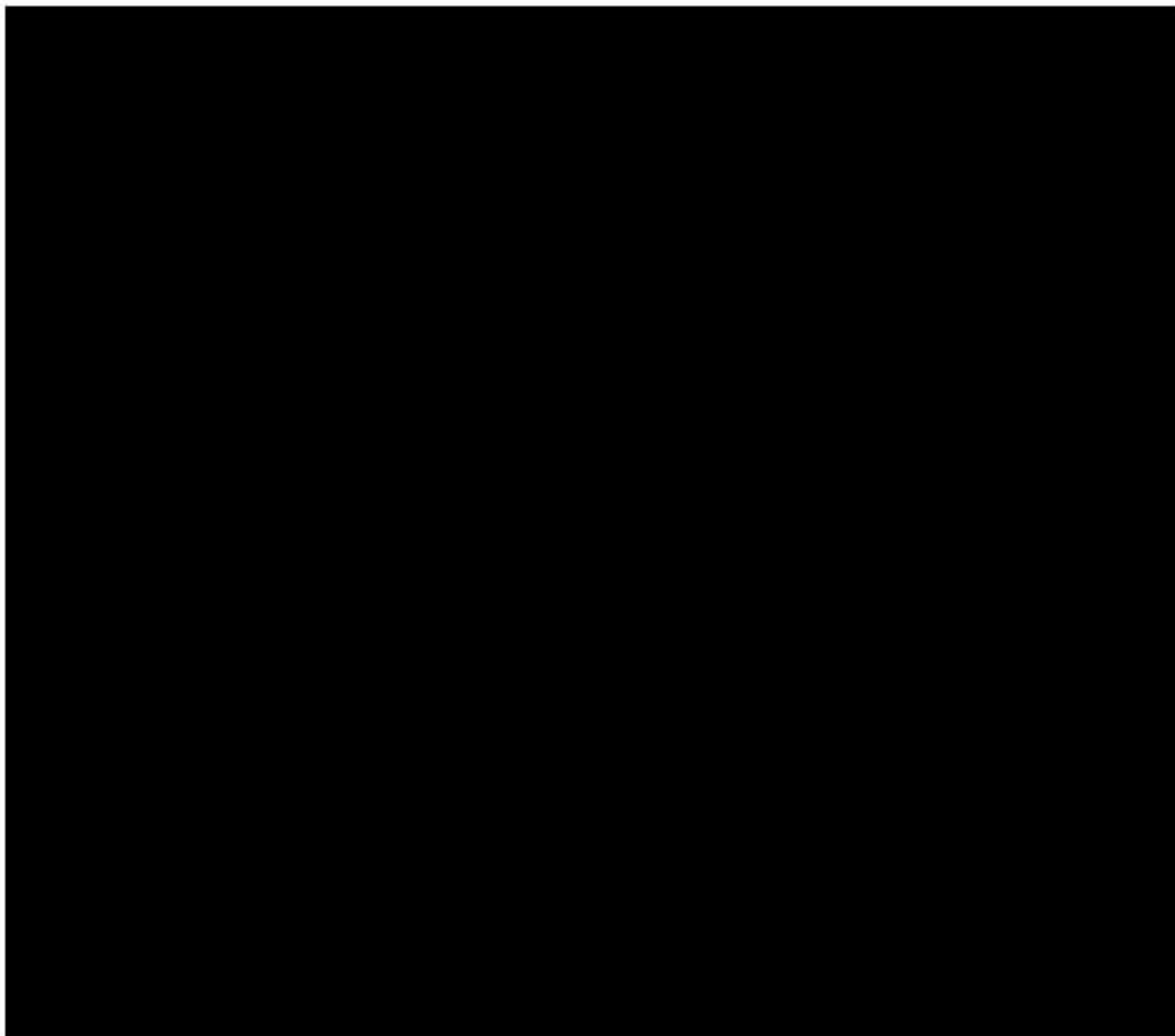
294. סקירה בטחונות

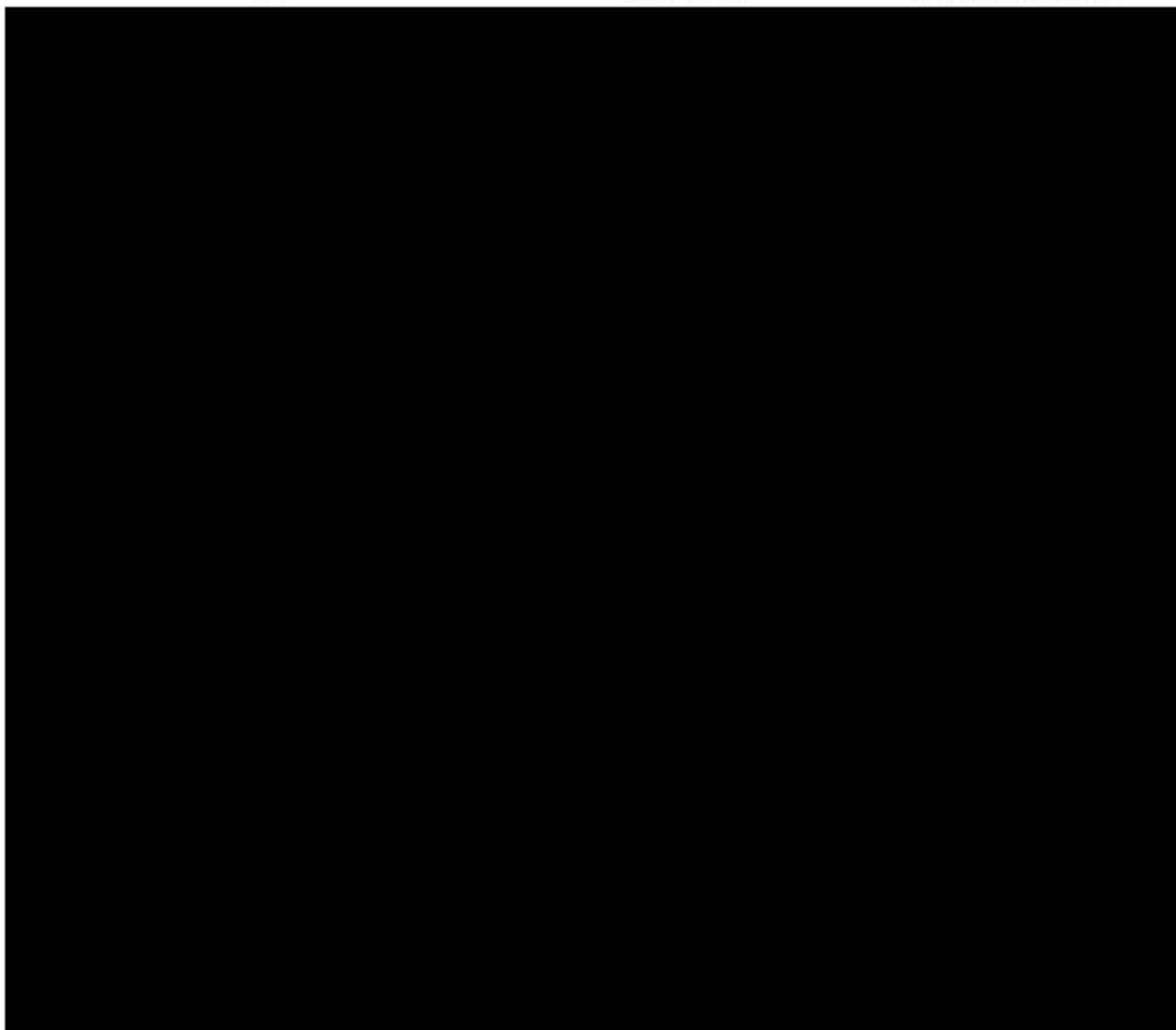

שד הכריאות ו. שם-טוב:

אולי נוכל לשמוע על הפעולה של חיל האויר שלנו

בסוריה?

שד הבטחון מ. דייך:

הפעולה היתה יפה מאד. אולם מיום הצילום ועד לפעולה הועברו כנראה חלק מהאזהלים של יחידת "אל-פתח" למקום אחר, כך שמספר אוהלי "אל-פתח" שהיו שם היה גדול פחות ממה שציפינו. לפי הידיעות המאושרות שיש לנו, היה פצוע אחד מבין אנשי "אל-פתח" ואולי איזה שדה נזקים, וזה הכל. אבל מבחינת ההרתעה, ההערכה שלנו היא שהיה לפעולה הזאת אפקט, זאת אומרת שאנחנו מוכנים לטפל על ידי חיל האויר בעקבות פעולות שעושים אנשי "אל-פתח". לדבר הזה היתה מעמעות הרחעתית.

295. צעת שלושת הימים במרץ 1972

ראש הממשלה ג. מאיר:

בישיבה האחרונה שמענו שהרמטכ"ל הציע לא לקיים את צעדת שלושת הימים. לא החלטנו אז לא לחיוב ולא לשלילה. זה היה באשמתי שלא החלטנו. אבל התאריך די מתקדם ועלינו להחליט, ואלה העוסקים בענין צריכים לדעת מה החלטתנו. אם נחליט בחיוב, הם צריכים וודאי לעשות הכנות.

האם יש לשר הבטחון מה להודיע בענין זה?

שר הבטחון מ. דיין:

לא.

היה עוד הפעם דיון עם הרמטכ"ל. בכל זאת זהו מפעל יפה מאד והמוני מאד. חשבתי שאולי יוכל הצבא לערוך את הצעדה בסכום קטן יותר של כסף.

שר התחבורה ושר התקשורת ש. פרס:

כמה כסף זה עולה וכמה אנשים משתתפים בזה?

שר הבטחון מ. דיין:

ההוצאה היא 600 אלף ל"י, וזה נותן הכנסה של 250 אלף ל"י. הרמטכ"ל אומר: אין אני מתנגד לזה שיערכו צעדה, אבל אין לנו הכסף הדרוש, אנחנו גם מקצצים את האימונים וכו'.

שד התיירות מ. קול:

אני רוצה להביע את התנגדותי לרצון של צה"ל
להשתחרר מההתחייבות הזאת. אגב, הסעיף הזה מופיע גם בתקציב.

שד הבטחון מ. דייין:

באיזה תקציב מופיע הסעיף הזה?

שד התיירות מ. קול:

בתקציב של צה"ל.

שד הבטחון מ. דייין:

גם בתקציב המקוצץ?

שד התיירות מ. קול:

כן.

שד הבטחון מ. דייין:

אני לא ראיתי עדיין את התקציב המקוצץ. איך זה

אתה ראית אותו?

שד התיירות מ. קול:

אני רואה את הענין כחמור מבחינה ישראלית פנימית. זוהי מסורת של שנים רבות. גם בשנות מצוקה לא ביטלנו את המסורת הזאת. המסורת הזאת היא עממית ולא יקרה באופן יחסי. שנית, קצין גבוה של צה"ל, נדמה לי בדרגת אלוף-משנה, נשלח לארצות שונות בחו"ל, הוא ביקר שם, משדד התיירות הוציא כרזות על הצעדה, 800 איש מכל העולם נרשמו להגיע לכאן לצעדה הזאת. זו היתה פעולה נמרצת שעשינו ביחד עם צה"ל. והנה, זמן קצר לפני מועד הצעדה אנחנו הולכים ומבטלים את הכל. ואת זאת אנחנו עושים, לאחר שפירסמנו על הדבר ופעלנו בשטח זה. זה אינו טוב גם מבחינה פנימית וגם מבחינה חיצונית. אני מתאר לי מה שידברו בעולם, כאשר יעזעו שביטלנו את הצעדה הזאת. כאשר מפסידים כסף בחברות ממשלתיות ושם יורדים לטמיון מיליוני לירות...

שד האוצר ושד המסחר והתעשייה פ. ספיר:

אתה חוזר על הסיפור הגועלי הזה?

שד התיירות מ. קול:

אני רוצה לומר מה שיגידו.

שד האוצר ושד המסחר והתעשייה פ. ספיר:

מותר לי לעשות קריאת ביניים?

שד התיירות מ. קול:

רק היום אתה מביא הצעה בענין זה לוועדת השרים.

לעומת זאת, כאשר מגיעים למפעל עממי כזה של צעדה, כאשר מדובר רק על כמה מאות אלפי לירות, הענין מתבטל. זהו חג עממי גדול והוא מתרחב והולך משנה לשנה. זה גם לא טוב מבחינה חיצונית. אנחנו נוסעים לארצות לעשות תעמולה לצעדה, ועכשו מבטלים אותה. למה לנו לעורר את התרעומת הזאת? לא שאני אומר את המלים האלה שאמרתי, אבל אני מתאר לי מה שיאמרו בקרב הנוער ובקרב הצעירים. האם אמנם הגענו לידי מצב, שאנחנו צריכים לחתוך את התקציב עד כדי שנבטל את זאת? במשך שנים רבות קיימנו את המסורת הזאת. ואני מתחנן ממש שלא נבטל את המסורת הזאת, לא השנה ולא בשנים הבאות.

אנחנו הולכים לקראת השנה הבאה למלאת כ"ה שנה לייסודה של מדינת ישראל. היתה ישיבה של ועדת שרים לחגיגות כ"ה. למעשה, מה שהוחלט שם פירושו לבטל את הכל, כדי לחסוך כסף. חשבתי שהנה היה מצעד צה"ל למלאת עשרים שנה לקיום המדינה, ועכשו יהיה מצעד למלאת עשרים וחמש שנה לקיום המדינה. עכשו אני שומע, כיוון שזה צריך לעלות 10 מיליון ל"י ולצה"ל קשה להוציא את הסכום הזה, הרי מבטלים את המצעד. עכשו הולכים לבטל גם את הצעדה. מה אנחנו רוצים לעשות לעם הזה לקראת יום העצמאות של ישראל? האם באמת אנחנו רוצים לחסל כל שמחה בישראל? הטלוויזיה כבר דואגת לכך, לעסוק רק ב"פרשיות", במקום לתת לעם הזה מחיי היצירה, ממה שמתרחש ונבנה בארץ, מהעליה הגדולה וכדו'. כל הדברים הרעים מופיעים בכל מקום, הדברים הטובים כמעט שאינם מופיעים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

הדברים הרעים אינם בתקציב.

שר התיירות מ. קול:

אנחנו מתסכלים את העם שלנו. העם הזה אינו יודע מה שמתהווה במדינת ישראל, עם העליה הגדולה ועם ההתנחלויות, עם כל מה שישנו. מצעד צה"ל - לא; צעדת שלושת הימים - לא; צעדת הגדנ"ע - לא. מה בעצם רוצה

הממשלה לתת לעם הזה לקראת יום העצמאות? האם לא מגיע לעם הזה לשמוח? הרי זה מפעל עממי יפה. אני מתריע נגד המגמה הזאת לחסל מפעלים כאלה. אני רוצה כי בשנה הבאה יהיה מצעד גדול עוד יותר. באים לכאן מחו"ל רכבות אנשים.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

מה תהיה השתתפות משרד התיירות בתקציב זה?

שר התיירות מ. קול:

בדיוק מה שהממשלה נותנת לו. מה זה שייך למשרד

התיירות?

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

זוהי אותה הממשלה.

שר התיירות מ. קול:

אני מתריע נגד המגמה הזאת. אני חושב, שאנחנו עושים עוול לעם בישראל ולדמות שלו ולאנשים בחו"ל. נסענו אליהם, דירבנו אותם לבוא לעדה, פתאם אנחנו אומרים להם: הצעדה לא תהיה. אני מבקש שהממשלה תחליט לקיים את הצעדה.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

התאריך של הצעדה נקבע בראשית או באמצע השנה הקודמת. התאריך של 20-22 במרץ שייך לכל הדעות לתקציב השוטף של משרד הבטחון ולא לתקציב של השנה הבאה. אני חושב, שגם אם הצבא או משרד הבטחון רצו לחסוך השנה,

הם נזכרו מאוחר מדי, משום שההכנות לקראת הצעדה הן בעיצומן והמועד אינו רחוק. אני סבור, שמשדד הבטחון והצבא צריכים למצוא את הדרך לעמוד בהתחייבות שלהם בתוך שנת תקציב זו, שעדיין לא נסתיימה. התקציב החדש מתחיל רק ב-1 באפריל.

שנית, זהו מבצע ספורטיבי ממדרגה ראשונה. גם עצם קיומו וגם גידול מספר המשתתפים בו וגם ההכנות הנעשות לקראתו במשך חודשים לא מעטים, מוסיפים הרבה לרוח הספורטיבית. לדעתם של מומחי תרבות הגוף, הצעדה המתוכננת הארוכה היא אחת מפעילויות הספורט החשובות ביותר לבריאותו של העם, והוכחה לכך - בן-גוריון.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אם כן, צריך לעסוק בזה גם משדד הבריאות.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

אנחנו, כאנשים האחראים לרשות הספורט, משתדלים להחדיר את רעיון הצעדה הציבורית לחוגים רחבים. יש צעדות איזוריות, יש צעדות לזכר אנשים וכו'.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

מען גייט (צועדים)!

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

לקראת צעדת שלושת הימים של צה"ל, יש הכנות יפות מאד, שהן עצמן מפעילות המונים רבים. נוסף לכך, ישנה תקווה שמוסד המשתתפים מתו"ל, יהודים צעירים וגם לא יהודים, יגדל ויילך משנה לשנה. על השנה דיבר כבר

שר התיירות. גם אילו היינו מגיעים למסקנה, שהצבא איננו רוצה לממן את הצעדה, הייתי מעלה בממשלה את ההצעה, שהמיון ייעשה דרך משדר אחר, אם כי אני רואה צורך, שהצבא לא יעשה זאת השנה.

חשר י. גלילי:

זה חשוב בשביל עולים.

חשר לקליטת העליה נ. פלד:

זה חשוב בשביל החקלאים ובשביל הבריאות!

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלוז:

לא הייתי מציע לוותר על המפעל הספורטיבי הזה המפגיש אנשים ממקומות עבודה שונים, מעדות שונות ומחטיבות שונות. יש לזה חשיבות תרבותית גדולה. אנשים מתקשרים לנוף הארץ. זה מביא לחדוה גדולה.

לכן, יהיה זה משגה חמור לבטל את המפעל הזה, ביחוד שאין אנחנו עם המרבה בטקסים ובשמחות.

עוד נדבר על הענין לקראת שנת ה-25 ליסוד המדינה. אבל לגבי שנת הכספים הנוכחית, צה"ל חייב לעמוד בהתחייבותיו. איך? יסתדר. לגבי השנה הבאה, אני מציע שיקויים דיון מיוחד, בהשתתפות שרי האוצר, הבטחון, התיירות ועבדכם הנאמן. הטוב ביותר שזה יתקיים אולי אצל ראש הממשלה, או אולי אצל שר האוצר. נתייעץ מה לעשות בשנה הבאה.

שר האוצר ושר המסחר והתעשייה פ. ספיר:

אני מוחל על הכבוד הזה.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

אני יודע, שאתה צנוע ואתה "מוחל" על הרכה

כיבודים.

שר התחבורה ושר התקשורת ש. פרס:

גם אני חושב, שזהו אחד המפעלים הנאים ביותר שהיכו שורש בלב הנוער והמבוגרים במדינת ישראל. אם זה יעלה 600 אלף ל"י ויקיף 17 אלף איש, הרי זה יוצא סכום של 35 ל"י לאיש. היא חגיגה לא ממוסדת ורבבות אנשים משתתפים בה, והיא נעשית מתוך אהבה, מקובלת על העם. אומר שר הבטחון: זה יפה מאד, אבל אין הסכום בחקציב שלי.

ראיתי שהרכה חכמה משתתפות בצעדה זו. יחד עם זאת, ראיתי שחשנה הוציאו חברות ליחסי ציבור סכום של 125 מיליון ל"י. זה קצת בדיספרופורציה. נותנים מודעות החל ב"העולם הזה" וגמור בעתונים אחרים. מוציאים סכומים גדולים לפרסומים אחרים. היות ומחצית המשתתפים בצעדה הם עובדי מפעלים מאורגנים, אם "אגד" או התעשייה האווירית או אנשי שיכונים - האם ניתן להגיע לכך, שחלק לפחות של הוצאות הצעדה יכוסה ע"י המשתתפים עצמם? החברות יקצצו בהוצאות הפרסום שלהן ויתנו לנוער ולאנשים האלה לצעוד. אי אפשר לומר לשר, שרואה הכרח לקצץ בחקציבו: אל תקצץ. אבל אפשר להגיד לחברות, המוציאות סכומים כה גדולים לפרסומים: תקצצו חשנה קצת בהוצאות שלכם ליחסי ציבור ותקיימו את הצעדה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

זוהי הצעה קונסטרוקטיבית.

שר הפנים י. בורג:

ביקשתי את רשות הדיבור בעקבות דברי שר התיירות, שהשתמש בצירוף מלים עצום של "העם הזה". והוסיף: מה רוצים מהעם הזה? למה לא נותנים לו לחיות ולשמוח? איני גורס דיבור כזה. אין אנו ממשלה רומאית, שהיתה מבטיחה לחם ושעשועים. אליבא דכולי עלמא, צריך לתת לעם לחם ומשחקים! כאשר מבטלים משהו, מיד אומרים: "הנה גוזלים מהעם הזה היושב בציון את שמחתו". לדעתי, הנושא איננו גדוש כל כך מתח, שעריך כבר לגייס מהמילון את המלים הכבדות האלה. זה הדבר הראשון שדציתי להעיר.

דבר שני - אני מתפלא קצת על בעל הדבר, על משדר הבטחון. הוא אומר: לי אין כסף, אפילו אם ישנו הסכום בתקציב. הוא חושב, שיכול לעשות משהו טוב יותר בסכום הזה עם פחות מאמצים. ואילו בא שר החינוך והתרבות והיה אומר: ישנה קופה גדולה ב"טוטו", היות וזה מפעל ספורטיבי, הרי משם אני מכסה את ההוצאות. אבל הוא בא ואומר, שהוא בא לשכנע את שר הבטחון, שיוציא את הכסף מהתקציב שלו.

אני חושב, שלא יהיה אסון בזה אם לא תתקיים השנה הצעדה והיא תתקיים רק בחגיגות הכ"ה. איני חושב, שהאמינות שלנו תיפגע אם נחליט, שלא להוציא כסף על הצעדה. אני מוכן להפסיד אמינות על זה.

שר התחבורה ושר התקשורת ש. פרס:

רוב הצועדים הם אזרחים.

שד הדתות ז. ורהפטיג:

נודיע עכשו, שהצעדה תהיה בשנת הכ"ה ליסוד

המדינה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

יש לי הרושם, שכולנו נצטער אם יצטרכו לבטל את הצעדה. אל נשכח, שאמרנו: היות ויש צעדה, אפשר בנקל לוותר על המצעד. הצעדה באמת מביאה אתה שמחה. זה דבר יפה מאד. עכשו נשמעו פה הצעות אחדות. אני חושבת, שיש תוכן רב במה שהציע השד פרס.

שד הבטחון מ. דייץ:

אבל לא הצבא מוכרח לעשות זאת.

ראש הממשלה ג. מאיר:

לא אמרתי עדיין מי יעשה זאת. אפשר לפנות לכל הגופים, החברות והבנקים, שעובדיהם משתתפים בצעדה, שישתתפו בהוצאות.

שד האוצר ושד המסחר והתעשייה פ. ספיר:

זה יילך על חשבון מס הכנסה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

הבנקים רק יעלו את הרבית.

שר התחבורה ושר התקשורת ש. פרס:

גם פרסום למען יחסי ציבור הולך על חשבון מס

הכנסה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

זה יהיה מקור אחד לכיסוי הוצאות הצעדה.

נאמר לי במשך השבוע, ועכשו הזכיר גם חשד בורג, את ענין ה"טוטו". איני יודעת אם זה מעשי. האם יש כסף ל"טוטו"? אני יודעת, שאנשים מקבלים מה"טוטו" סכומים גדולים. זה דבר ספורטיבי ולתת משם כסף לדבר ספורטיבי הרי זה יהיה יפה מאד.

אם לא יהיה כאן רוב לביטול הצעדה, הרי אציע לבחור ועדת שרים, שתעסוק בהצעות לגיוס חלק מהכסף ממקורות אחרים. לו יכולנו להשיג סכום של 300 אלף ל"י או יותר ממקורות אחרים, הריני חושבת שהצבא מוכן היה להוציא 200 אלף ל"י או 250 אלף ל"י לענין זה.

שר הבטחון מ. דיין:

כל המשתתף בצעדה משלם סכום ידוע. לומר לצועד מחברת "אגד": אתה תשלם יותר - זה אינו ניתן לבצע בשעת הגביה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

חברת "אגד" תשלם. החברה בין כך ובין כך משלמת, לא כל אחד מהצועדים מחבריה משלם.

שר הבטחון מ. דיין:

יש חברות ויש חברות. אחד ימנה כאן את החברות שיכולות להשתתף בכיסוי ההוצאות, ואני אמנה את החברות שאינן יכולות להשתתף בזה. אני מסופק אם ליד הדלפק, ששם מקבלים את הכרטיסים להשתתפות בצעדה, אפשר יהיה לקבוע כרטיסים במחירים שונים.

ההצעה לבטל השנה את הצעדה באה ביוזמתו הבלעדית של הרמטכ"ל החדש. הוא הפתיע גם אותי, בבואו בהצעה זו. הוא אמר: אני מציע לא לקיים את הצעדה, כי אין לי הסכום של 600 אלף ל"י. עשינו קיצוצים שונים באמצע השנה. וודאי אין איש מתנגד, שאם מחליטים על קיצוצים לקראת השנה הבאה, שמישהו יתחיל כבר עכשו בקיצוצים. כאשר הוחלט שכל המשרדים ישתתפו בהוצאות לעריכת המפקד ב-0.1% מתקציבם, החברר שהצבא צריך לתת מתקציבו סכום של 5 מיליון ל"י. וכמו שאמר שר התיירות: "מה אנחנו רוצים מהעם הזה" - אומר אני: "מה אנחנו רוצים מהצבא הזה"? אפשר לקבל החלטה ולומר לרמטכ"ל: תמחק סכום של 5 מיליון ל"י מתקציבך. רוצים שיגייס פחות מלואים. אם כן, הצבא מתחיל בקיצוצים כבר השנה. כאשר הצבא צריך לצמצם, אין זה מתחיל אצלו מתאריך מסוים ונגמר בתאריך מסוים. לזכותו של הרמטכ"ל, שהוא אומר שהוא מתחיל לקראת השנה הבאה לראות מה הוא יכול לקצץ מעכשו. הוא נתמנה לרמטכ"ל, הוא מורט את שערותיו מניין יוכל לקמץ. הוא צריך לדרת במספר אנשי המלואים שהוא מגייס. הוא עשה רוויזיה גם על החלטות שנחקלו קודם לכן, במידה שהוא יכול לעשות זאת.

הדבר שהוא רלוונטי מבחינת הצבא הוא ענין האימונים, שהרמטכ"ל הקודם בר-לב עמד בתוקף רב על כך, שצריך לקיים מינימום של ימי אימונים, וזה כרוך בחלקי חילוף של טנקים במידה רבה מאוד. כל שעת אימון בטנקים ובשריון עולה הרבה כסף. וכאשר הרמטכ"ל הנוכחי צריך לודת במספר ימי האימונים והוא צריך לקצץ ולפי שעה אין אש, הוא מחפש כל דבר, שבו הוא יכול לקצץ. הוא אומר: נעשה צעדה ואימונים לא נעשה? זה קשה לו, מבחינה פנימית של הצבא.

אשר לצד המעשי, אני מבקש רק שהנוסח של ההחלטה יהיה הפוך. כמובן, שאם הממשלה תאמר שצריך לקיים את הצעדה, לא אומר לצבא שיבטל. אם הממשלה תחליט, שלמרות פנייתו של הרמטכ"ל לבטל את הצעדה - תחליט הממשלה לקיימה, נקיים אותה. אם היא תחליט שיש לעשות זאת במסגרת התקציב - נעשה זאת במסגרת התקציב. לא הובאה לממשלה הצעה לבטל את הצעדה. אבל הובאה לממשלה הודעה של הרמטכ"ל, שהוא מציע, בין שאר הדברים שיש לקצץ בהם, שלא לקיים את הצעדה. אני מציע לא להביא לממשלה הצעה לבטל את הצעדה. אבל אם הממשלה תחליט לקיים את הצעדה - נקיים. אם יימצא מקור נוסף לכיסוי ההוצאות - אדרבא, ואם לא - ניקח מתקציב משרד הבטחון סכום של 600 אלף ל"י.

שר השיכון ז. שרף:

האם אפשר להבין, שיהיה המקור הכספי לכיסוי הוצאות הצעדה מה שיהיה, מכל מקום הצבא יארגן את הצעדה?

שר הבטחון מ. דיין:

גם אין אפשרות אחרת.

שר השיכון ז. שרף:

אפילו כעבור שנה?

שר הבטחון מ. דיין:

זאת איני יודע.

שר השיכון ז. שרף:

השתתפתי פעמיים בצעדה וראיתי את ההכנות.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלוץ:

אני מציע לחלק את ההחלטה לשניים. לגבי השנה, יש להחליט שדין השנה כדין אשחקר, מפני שההוצאה נופלת בשנת הכספים הנוכחית. לגבי השנה הבאה ואילך, תקום ועדת שרים לדיון אחד או שני דיונים, שתציע כיצד להמשיך ולקיים את הצעדות בשנים הבאות.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

יש להצביע על ההצעה - לדחות השנה את הצעדה מטעמי חסכון. יש ערך להחלטה כזו בציבור לדחות מטעמי חסכון את הצעדה לשנת הכ"ה.

שר הסעד מ. חזני:

אני מציע לקיים את הצעדה השנה, בתנאי שתקציב הבטחון לא ישא בהוצאות בסכום העולה על 300 אלף ל"י.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני מציעה, שבועדת השדים ישתתפו: השר פרס (אבל לא בתור השר לתקשורת), שר התיירות, שר החינוך והתרבות ושר הבטחון. משרדים אלה יישבו ויעשו את הניתוח של ההצעות האפשריות. אי אפשר להעלות את התשלום של צועדים מגדנ"ע או מתנועות נוער, אבל אני בהחלט מקבלת, שאם חברות ומוסדות מוציאים סכום של 125 מיליון ל"י ליחסי ציבור, פירוש הדבר לפרסומים וכדו', הרי יוכלו להשתתף בזאת בסכום של 300 אלף ל"י. מה האחוז?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

שליש האחוז.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אין זה דבר שאי אפשר להגיע לכך. גם המפעלים מעוניינים בקיום הצעדה. אלה הם בשביל המפעלים יחסי ציבור עם העובדים שלהם. אני בטוחה, שלא רק הנהלת "אגד" משתתפת בהוצאות הצועדים מבין חבריה, בדיוק כמו שהנהלת "אגד" משלמת בעד העתון שהחבר מקבל, בעד ספרים וכדו'.

שר החקלאות ושר הפיתוח ח. גבתי:

"קוקה קולה" לבד תוכל לגייס את הסכום הדרוש.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני חושבת, שאפשר יהיה לחשיג זאת מהמפעלים
אפילו ברוח טובה.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

אני מציע לא להתנות זאת בתוצאות.

ראש הממשלה ג. מאיר:

איני מעוניינת להכניס בנוסח ההחלטה מלה זו או
אחרת. אבל אני מעוניינת שייעשה מאמץ ותיעשה פעולה רצינית, כדי לאסוף בין
המפעלים (כמובן לא בין איזה מפעל מסכן) סכום כסף ויחסכו קצת בהוצאות אחרות. אם
אפשר לחסוך גם השנה סכום של 300 אלף ל"י מתקציב הבטחון וישתתפו בזה מפעלים,
הרי מצוה לעשות זאת, כי ממילא המפעלים מוציאים סכומים לפרסומת. איני יודעת אם
על זה משלמים מס הכנסה. אבל וודאי הוצאות לפרסומות מכניסים בסעיף ההוצאות.

שר החקלאות ושר הפיתוח ח. גבתי:

אם כן, גם בזה ישתתף האוצר בסכום של 300 אלף
ל"י.

ראש הממשלה ג. מאיר:

וודאי אם מורידים הוצאה זו ממס הכנסה, הרי לא
יורידו את הסכום הזה עוד הפעם, אלא זו תהיה הורדה מההוצאות לפרסומת.

אני מציעה שנקבל את ההחלטה הזאת, ובהנחה שכך יהיה, יש לקיים השנה את הצעדה. אני חושבת, שאפשר יהיה לעשות זאת תוך ימים אחדים.

שר המטפטים י.ש. שפירא:

אני מציין, שראש הממשלה מנהלת תעמולה בעד הצעדה.

שר התיירות מ. קול:

בצדק.

ראש הממשלה ג. מאיר:

כאשר בא הרמטכ"ל ואמר שצריך לבטל את הצעדה, אמרתי: זה יהיה חבל מאד, כי זה באמת דבר עממי מאד. חיפשנו דרך איך לקיים את הצעדה. שמעתי לא פעם: מדוע צריכים לציין את יום העצמאות רק כצבא? הרי הצעדה היא באמת דבר עממי, שמחה לאלה הצועדים ושמחה לאלה הרואים אותם. אבל אם אין כסף - אין כסף. איך אמר טרוצקי לאותה האשה? אם אין כסף - אין עושים תכנית-חומש. אבל אם אפשר בקצת מאמצים לגייס כסף מהמפעלים, הרי יש לעשות זאת ואני חושבת זאת להצעה מצויינת, ואיני רואה בזה כל קושי.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

אבל בניסוח לא יהיה הביטוי "העם הזה".

ראש הממשלה ג. מאיר:

ל"י, אל תראו בזה הגבלה.
אם אפשר יהיה לגייס מהמפעלים יותר מאשר 300 אלף

מ. ח. ל. י. ט. י. ס.:

א"מ ח. ל. י. ט. י. ס.: (ברוב של 13 נגד 1 קולות):

לקיים השנה את צעדת שלושת הימים.

לנוכח קשיי התקציב, תבדוק ועדת שרים, בהרכב: שר
התחבורה והתקשורת - יו"ר, ושד"ר הבטחון, החינוך והתרבות והתיירות, את האפשרות
לגייס השתתפות של חברות מסחריות במימון הצעדה - על חשבון תקציבי הפרסום שלהן.

296. חגיגות שנת הכ"ה למדינת ישראל

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלוץ:

זכור לכם אל נכון, שאשתקד החליטה הממשלה
עקרונית בדבר קיום חגיגות ואירועים מיוחדים בארץ ובתפוצות, לציון כ"ה שנים
ליסוד מדינת ישראל.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אתה רואה, קול, אנחנו דנים היום רק בחגיגות -

שמחה בעם!

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

בביטול חגיגות.

שר התיירות מ. קול:

ב-ט"ו בשבט, היתה מורשת אבות בישראל, שבנות ישראל היו יוצאות לרקוד בכרמים. בורג דואג לרומי, אני דואג למורשת אבות.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

בעקבות החלטת הנ"ל, נחמנחה ועדת שרים בראשותי, שהוטל עליה לגבש את ההצעות לקראת הבאתן להכרעת הממשלה. בועדה זו השתתפו גם נציגי הנהלת הסוכנות היהודית. קיימנו שורה של התייעצויות. היו לנו מספר רעיונות טובים. גיבשנו תכניות. קיבלנו הבטחות למפרעה ממשרד האוצר כדי להתחיל בפעולה. אבל כאשר הממשלה קיבלה החלטה בדבר ריסון הוצאותיה, בדקנו לפי המלצת ראש הממשלה מחדש את המלצות הקודמות, ביניהן המלצות בעלות חשיבות גדולה, אבל לא זולות במיוחד, אם כי גם לא יקרות במיוחד.

בישיבתנו האחרונה החלטנו להמליץ לפני הממשלה לבטל את החגיגות המיוחדות לציון כ"ה שנים למדינת ישראל.

אבל בכל זאת, אני רוצה לומר, ליריעתכם ולהחלטתכם, מה בכל זאת יהיה באותה שנה.

אנחנו מציעים שלציון כ"ה שנים למדינת ישראל, תוקם קרן מילגות מרכזית, אשר תיקרא "קרן ראש הממשלה למילגות", והיא תנוהל ע"י משרד החינוך והתרבות. מתפקידה של הקרן יהיה לסייע לתלמידים ממשפחות מעוטות-הכנסה בבתי ספר על-יסודיים ובקורסים קדם-אקדמאיים במוסדות להשכלה

גבוהה.

הכוונה היא, ששהיינה בזה גם מילגות לסטודנטים ממש. אבל היות והקורסים הקדם-אקדמאיים מכינים לנו מועמדים לאוניברסיטאות דוקא מקרב האוכלוסיה טעונת-הטיפול, ורבים מבני עדות המזרח יכולים לעתים להשיג מילגות לפטור משכר לימוד, אבל צריך הלומד להתקיים באותה תקופה ואז אין הוא נהנה מהמילגה לפטור משכר לימוד - לכן מנינו את כל הסולם, שבעצם איננו כלול בתוך מערכת חינוך החובה או לימוד החובה.

שר החקלאות ושר הפיתוח ח. גבתי:

צריך להעביר את ו' החיבור ולומר: "ובמוסדות להשכלה גבוהה".

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

כן: "ולסטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה".

כמו כן, אנחנו מציעים שהקצן תקבע מילגות לרשות סופרים ומלחינים במסגרת של "קתדראות אורחים" במוסדות להשכלה גבוהה בארץ.

שר האוצר ושר המסחר והתעשייה פ. ספיר:

האם הכל יהיה רק באמצעות מוסדות להשכלה גבוהה?

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

כן, הכוונה היא ליצור בכל הקתדראות נושאים לדברים כאלה. יש בארצות שונות בחו"ל, ביחוד בארה"ב, מעמד שנקרא ARTISTS IN RESIDENCE באוניברסיטאות, כלומר האוניברסיטה מכבדת אמן, סופר, מלחין, להיות אצלה מעין עמית-כבוד לשנה או לשנתיים. הוא אז פטור מעבודה סדירה, חופשי להשתמש בכל המתקנים של האוניברסיטה, בספריות, לשמוע הרצאות שונות, הוא גם משמיע הרצאות. זה נותן לו אפשרות של קיום וכתיבה ללא לחץ, גם קצת כבוד, דרך ארץ וכו'.

אני רוצה להסביר מדוע אנחנו מדברים על סופרים ומלחינים, כי מכל האמנויות, אלה הן שתי המוזות שקשה לבעליהן להתפרנס מיצירותיהם.

שד האוצר ושד המסחר והתעשייה פ. ספיר:

יש עכשו בתל-אביב קרן של 7 מיליון ל"י בשם "קרן נפתלי", בשביל אמנים וסופרים.

סגן ראש הממשלה ושד החינוך והתרבות י. אלון:

לא יתנו לאותו סופר פעמיים. יצטרכו להקים הנהלה ציבורית.

אמנים אחרים כגון ציירים, פסלים, רקדנים, בדרנים, אפילו קריינים מרוויחים יפה, אם במשכורת חודשית או בהופעות חלטוריות בערבים. לעומת זה, הסופרים והמלחינים, שיצירה שלהם היא ארוכת-שנים, אינה נמכרת בנקל, וגם כשהיא נמכרת, ההכנסה שלהם עלובה. סופר, שספרו נמכר במסגרת הספריה של "עם עובד" ב-30 אלף עותקים, ההכנסה נטו לסופר היא כמה אלפי לירות, וזה לאחר שהשקיע בזה לפחות 2-3 שנות עבודה.

כל מה שנאמר כאן איננו מכוון רק לותיקים, אלא גם לעולים, כי יש גם ביניהם הראויים לעזרה כזו.

שר התיירות מ. קול:

גם לאלה שאינם כותבים בעברית.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלוץ:

אני גם מציע, שהצעה מפורטת להקמת קרן המילגות תעובד במשותף ע"י שר החינוך והתרבות ושר האוצר.

אנחנו מציעים, שהמימון יהיה חלקו מתקציב המדינה וחלקו על ידי תרומות, שאנחנו נזמין תורמים לתרום לקרן ראש הממשלה למילגות. אנחנו מקווים, שגם עובדת קשירת הקרן לראש הממשלה תקל על גיוס התרומות, נוסף לרצון לכבד אותה. עד עכשו, היו מוקדשות תרומות כאלה יותר להקמת מבנים מאשר למתן מילגות. אנחנו רוצים ליצור איזה שינוי בעניין זה. גם ספיר, שהוא מלך המחרמים, עושה עכשו מאמצים שיתנו יותר למילגות מאשר למבנים. אני חושב, ששביב המוקד הזה נוכל להגדיל את הקרן ולבוא לעזרה לזקוקים.

זה יהיה ציון יפה לחג הכ"ה. כדי שזה יהיה בשנת הכ"ה, צריך להתחיל לטפל בדבר בהקדם.

(עד כאן רשם י.מ. - מכאן ת.כ.)

מדי שנה, ביום העצמאות, אנו עורכים חגיגות ואירועים שונים, כל משדד בתחום אחריותו. אנו מציעים לא לבטל אף אחד מהם, אך לקיימם במסגרת התקציבית של המשדדים, ולכלול את המסגרת התקציבית במו"מ הרגיל שיש לכל משדד עם האוצר, וערכאות האוצר במידה שמישהו ימצא לנכון. אנו מבקשים

וממליצים, שגם פעילויות המשרדים יבוצעו מתוך נאמנות לעקרון החסכון והצמצום בהוצאות. יתכן שמשרד זה או אחר יעלה הצעות, שיהיה בהן ענין מיוחד. לפני שהצעות אלה תגיענה אל שולחן הממשלה, מציעה ועדת הטכסים והסמלים שהצעות מיוחדות תיבדקנה ע"י סגן ראש הממשלה ומשרד האוצר, ותוגשנה למנכ"ל משרד ראש הממשלה, עד להחלטתו של מזכיר הממשלה.

אני מציע, שהממשלה תרשום לפנייה את רשימת האירועים הנעשים מדי שנה, ואלה מעניינים מאד, וכמו כן אירועים מיוחדים לשנת הכ"ה, המאורגנים בחו"ל ע"י משרדי החוץ, התיירות וההסתדרות הציונית, ואשר יתקיימו על חשבונם. אנו מציעים כי לרגל השינוי בהיקף האירועים, תבוטל ועדת השדים לאירועים, לציון שנת הכ"ה בארץ ובחו"ל. כדאי שנזכור לא רק להקים ועדות, אלא גם לבטלן. וכמו כן יהיה עלינו לבטל את הועדה הבינמשרדית המקבילה, שהקימה ועדת חשרים.

מהם האירועים שכן יתקיימו - כדי שלא יתקבל הרושם, שעומדים אבל במקום שמחה: קודם כל, יפורסם סמל הכ"ה. בתיק שלפניכם תראו את הסמל שאושר בתחרות, והוא מוצלח מאד לדעתי. תמצאו בו את הספרות 2 ו-5, כשהן צמודות למנורה. יוצא בול שיציג את סמל שנת הכ"ה, לציון שנת הכ"ה למדינה.

שר התחבורה ושר התקשורת ש. פרס:

חשירות הבולאי מציע לבטל הוצאת הבול.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלוז:

מדוע?

שר התחבורה ושר התקשורת ש. פרס:

משום שהדבר כרוך בהוצאה כספית מרובה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

האם אין זה סעיף מכניס?

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

נבקש תרומה מ"אגד", אולי יעשה זאת. בחודש ספטמבר תיפתח שנת הכ"ה במעמד הנשיא.

שר הפנים י. בורג:

שנת הכ"ה יכולה להתחיל רק בחודש אייר.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

אנו לא רוצים שתתחיל בתאריך הכ"ה. אנו רוצים לפזר את האירועים על פני השנה כולה, ולסיים את האירועים לפני הבחירות, כדי שלא ישתרבו אירועי הכ"ה עם אירועי הבחירות.

אירועי שנת הכ"ה יכללו גם את שידור ראש הממשלה לאומה, ובית פתוח בבית הנשיא, לעליה לרגל של עולים ותיירים. החברה למדליונים תוציא במשך שנת הכ"ה 10-12 מדליונים, ואף פעם עוד לא הפסדנו עליהם. כמו כן, תיערך בחודש דצמבר עצרת ההסתדרות הציונית וראשי המגביות בעולם, הסוכנות היהודית וקרנות הסעד. מטעם משרד ראש הממשלה תיערך בחודש דצמבר הועידה המדעית. בינואר 1973 תיפתח התערוכה הירושלמית, אשר תוצג אך ורק בחו"ל. זו תהיה תערוכה

קומפקטית, והיא תיערך בשיתוף עם עיריות בחו"ל, המגלות עניין בדבר. בינואר תיערך גם ועידת מלווה העצמאות והפיתוח, אשר תארגן ע"י משרד האוצר.

הצלחנו להפסיק את פעולות ההכנה של התערוכה, שנועדה להציג את רציפות הישוב היהודי בארץ-ישראל במאה השנים האחרונות, ברגע שהרגשנו כי יש רצון לחסוך. בפברואר 1973 תיערך ועידת רחובות בחסות משרד החוץ. לעומת ועידת רחובות, הועידה המדעית תהיה מצומצמת למדי ותכלול כינוס מדענים יהודיים ידועי שם. היא תארגן תוך שיתוף פעולה עם האקדמיה למדעים והמועצה הלאומית למחקר ופיתוח. יתכן שכתוצאה מכך, תהיה לנו ועידת קבע הדומה לוועדת ה"קונפרנס" הכלכלי, שבשעתו חשבנו עליה. אמר לי הרצוג בשעתו, כי המדענים מגלים עניין בכך. לוועידת רחובות לעומת זאת, יש חשיבות בינלאומית ממדרגה ראשונה.

בחודש מאי 1973 ייערכו הקונגרס הכלכלי והתערוכה התעשייתית, בחסות משרד האוצר. באותו חודש ייצא ע"י חברת "מסדה", שזכתה בזכויות עפ"י מכרז, אלבום מיוחד שישקף את הישגי המדינה. בכך מטפלת ועדת הקבע לאירועי יום העצמאות. בחודש אפריל תיערך תערוכה פלסטית של אמנות הציור והפיסול, שתהיה ניידת ותעבור בין מוזיאון ישראל, מוזיאון תל-אביב ומוזיאון חיפה. בכך מטפל משרד החינוך והתרבות.

בחודש מאי, יוקרן סרט דוקומנטרי צבעוני באורך של שעה, שיוצג ברשתות הטלוויזיה בחו"ל. הוא מופק עתה בחו"ל ונמצא בשלב מתקדם של ביצוע, וישנה תקווה כי ישתלם לא במעט.

בחודשים יולי-אוגוסט יתקיים כנס נוער יהודי, המארגן ע"י הסוכנות היהודית. כמו כן, ייערך חידון התנ"ך לנוער, כרגיל מדי שנה. במרץ 1973 ייערך כנס מנהיגות "בני ברית" בארה"ב. בחודש יוני 1973 תיערך המכביה התשיעית, שהיא מופע המחקיים אחת לכמה שנים, והפעם נופל בדיוק בשנת הכ"ה, ואני שגח על כך. אנו מקיימים מגע עם יתר אגודות הספורט, כדי שגם הן תשתתפנה באירוע זה. בחודש יולי תיערך "הזמריה", בארגון משרד התיירות. בחודש

אוגוסט תתקיים תחרות הנבל, גם היא בארגונו של משרד התיירות, ובאותו חודש יתקיים גם פסטיבל המוזיקה, אף הוא בטיפולו של משרד התיירות.

בנוסף לכל אלה, יתקיימו האירועים המיוחדים המאורגנים ע"י צה"ל. אלה כוללים את מעמד הר הרצל, בו מוכרזת פתיחת חגיגות יום העצמאות, מעמד הכותל, חניוני יחידות צבא במרכזי אוכלוסיה. מפקדת חיל הים תערוך השנה את האירוע של חיל הים מול חופי אשדוד. משמר כבוד יוצב אצל נשיא המדינה בעת ביקור הממשלה שם. קבלת פנים של הנשיא למטה החיילים המצטיינים, דבר הרמטכ"ל למשפחות השכולות, טכסי הזכרון, כולל דבר שד החינוך והתרבות אל התלמידים על חללי צה"ל. ייערך מטס אוירי, כרגיל מדי שנה, אך לעומת זאת לא ייערך מצעד הגדנ"ע ואני מרוצה מכך. בשעתו, החליטה ועדת הסמלים והטכסים לבטל מצעד זה, משום שאינו מרשים ואינו מוצלח. פעם נוכחתי במצעד כזה עם ראש הממשלה, והיינו מאוכזבים מאד ממנו. לכן, זה וודאי טוב.

ועתה, מה יבוטל מהדברים המרשימים שרצינו לקיים: רצינו לקיים מצעד צה"ל, אשר יפגין את הישגיו של צה"ל, אך הוא צריך היה לעלות לפחות 10 מיליון ל"י. רצינו לערוך מצעד מחולות, שצריך היה לעלות כסף רב, ולכן לא נערכו. אנו מקווים כי עיריית חיפה תעשה מה שהיא נוהגת לעשות מדי שנה בשנה. השתדלנו לשים את הדגש במיוחד על תולדות הנוכחות היהודית בארץ-ישראל בכל הדורות, עם מדור מיוחד לתולדות הישוב מאז יסוד "מקוה-ישראל" ועד היום. התחלנו להכין תכנית מיוחדת לתערוכה בנושא זה, ואף קיימנו פגישות עם ארכיטקטים ומומחים, שצריכים היו להנחותנו בכל התקופות. אך גם התערוכה הזו בוטלה, ויהיה עלינו לחפש אמצעים קונבנציונליים יותר כדי ללמד את בני הנוער על התקופה הזו.

אני מציע לממשלה לקבל את התכנית ולהטיל על כל משרד לטפל בענייניו, במסגרת המוצעת.

ראש הממשלה ג. מאיר:

האם קיימת הערכה תקציבית?

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

התקציב מופיע בנפרד בכל משדד. לא ראיתי צורך ואפשרות לרכז זאת. קיימת בעיה שאנו צריכים לברר עם משדד הבטחון, אם אין מקום לקיים את המפגן הלילי המקסים, שנערך בעבר, דוקא בשנת הכ"ה, באמפיטיאטרון האוניברסיטה בירושלים.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

ברצוני להעיר כמה הערות לתכנית המוצעת, ואף

להציע כמה תוספות.

קודם כל, אקריא לפניכם את קווי היסוד של תכנית הממשלה, בפרק ו', סעיפים 14-15: "הממשלה תעשה מאמצים למשוך לארץ אישים יהודיים מגדולי התורה והמדע, הספרות והאמנות בעולם, במגמה לעשות את ישראל למרכז תורה, מדע ומחקר". "בחינוך היסודי, העל-יסודי והגבוה, תדאג הממשלה להעמקת התודעה הישראלית בקרב הנוער הישראלי לחשרשתו בעבר העם היהודי ובמורשתו ההיסטורית להגברת זיקתו הנפשית והמוסרית ליהדות העולמית, מתוך הכרת שותפות הגורל והרציפות ההיסטורית המאחדת את יהודי כל העולם במשך כל הדורות".

לכן, בתכניות לשנת הכ"ה חסרה לי איזו שהיא שימת לב לכך, שצריך לדאוג לא רק למדע ומחקר, אלא גם לתורה. לא רק לגדולי מדע ומחקר, אלא גם לגדולי תורה. לא רק לענין ההיסטורי, אלא גם למורשת ההיסטורית. אם בסעיף ג' מציע שר החינוך קרן מילגות, אני רוצה להוסיף אליה גם את תלמידי הישיבות.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

זה כלול במסגרת בתי הספר העל-יסודיים, אם ישיבה היא בית ספר על-יסודי.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

בבקשה, אך האם ישיבת הכותל או ישיבת "כרם דיבנה" אלה ישיבות על יסודיות? האם לא בונים גם בתי ספר? ברור שבונים.

שר האוצר ושר המסחר והתעשייה פ. ספיר:

בטוח שבונים, אך הכסף הוא מהממשלה. גם עבור ישיבות הכותל ובני עקיבא, שליש מהסכום ניתן מתקציב הפיתוח של הרובע היהודי.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

איני אומר שאין זה כך. אני מציע קרן מילגות לתלמידי ישיבות, או לצרף את תלמידי הישיבות לקרן המילגות המוצעת כאן. כל דבר שבונים בעיר העתיקה, החברה משתתפת ב-25% מתקציבו, וכך גם כאשר מקימים דיסקוטק - תשלחו לי...

שר המשפטים י.ש. שפירא:

האם "דיסקוטק" זוהי מלה שצריך לבקש עבורה

סליחה?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

מדובר כאן גם על קרן מילגות לסופרים ומלחינים. אני מציע להרחיבה גם לגדולי תורה ולמחברים בתחום התורני. ארץ-ישראל היום היא מרכז תורה גדול בעולם היהודי. מארץ-ישראל יוצאים ספרים רבים בתחום ההלכתי. במשך שנה מוציאים יותר ספרים מכפי שהוצאו בכל רחבי העולם היהודי במשך תקופות ארוכות. כל אותם ספרים יוצאים לאור בעיקר תודות למאמצים של אנשים פרטיים, של המחברים עצמם שלא רק עובדים על כך שנים רבות, אלא צריכים לדאוג גם להדפסת ספריהם ולהפצתם.

שר התיירות מ. קול:

האם מוסד הרב קוק אינו מקבל כספים מהממשלה

ומהסוכנות?

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

הוא מקבל כספים כמו מוסד ביאליק.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

בכל זאת, אני מציע לתת זאת גם לגדולי תורה

ולמחברים.

במשך הדתות הכרוזו על 400 שנה לאר"י ו-400 שנה לפטירת הרמ"א (בעל "המטע"). בשנה זו באו אלינו ביוזמה להוציא את ספר "דרכי משה" של הרמ"א, כי המהדורה הקיימת היא מיושנת ומשובשת. הכוונה היא להוציא מהדורה מחוקקת ומושלמת של הספר. קיבלתי תכנית שלמה בקשר לכך, מאדם המוכן להתמסר לנושא, אך ההדפסה צריכה לעלות לנו כ-51 אלף ל"י, או לכל הפחות 40 אלף

ל"י. רק להכין את כתבי היד יש צורך ב-12 אלף ל"י. השנה הוציא יהודי מסוים פירוש לאחת המסכתות, מפעל שעבד עליו במשך עשרות שנים. הוא הוציא זאת מכספו הוא, אך ביקש ממני כי משרד הדתות ישתתף בהוצאות. אם אוכל לתת לו 500 ל"י, זה יהיה הרבה. בחמש השנים האחרונות הוצאנו את המשנה עם פירוש של קהתי, בעזרתו של "היכל שלמה" ואנו סבורים, כי גם מבצע הוצאת הש"ס יתן הרבה לעם. אך יהיה צורך בזמן רב כדי לעשות זאת, וללא כל עזרה מבחוץ.

האינציקלופדיה התלמודית היא יצירה הלכתית-ספרותית הגדולה בדורנו, אך היא עומדת עדיין רק בכרך י"ד שלה, משום שאין אפשרות להקים מערכת מקבילה לזו הקיימת, כדי להחיש את הפעולה.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

האינציקלופדיה העברית מפגרת אחר התלמודית. מערכת ה"יודאיקה" עשתה עבודה טובה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

מערכת ה"יודאיקה" הוציאה את כל הכרכים ביחד.

אנו עומדים עתה להוציא את התנ"ך עם הפירוש המסורתי, ולו היתה לנו אפשרות, היינו מוציאים את כל הכרכים ביחד. אני בטוח שזה יהיה לכבוד ולתפארת. אך אין לנו אפשרות לעשות הרבה, כי אנו מתנהגים כקבצנים. היה זמן בו הספרים הגדולים והחשובים ביותר היו יוצאים לאור בעזרת פרלומנטים, ואנשים הלכו מעיר לעיר ואספו כספים לשם הוצאת ספרים, ולאחר מכן הדפיסו את שמות הפרלומנטים בסוף הספר. היום אי אפשר לעשות זאת.

אנו מוציאים היום כמה ספרים: "קיצור שולחן ערוך" ברוסית וספרי הלכה אחרים ברוסית, מאחר ויש דרישה לכך. האם אתם יודעים כמה כסף עולה כל ספר קטן? ועד שמוצאים את המתרגם המתאים, גם כן עובר זמן.

בשנת ה'כ"ה חשוב להקדיש כסף לקרן לזכר ולקרן מילגות. אני יודע כי בקרן העזרה לאמנים בתל-אביב יש סכום של 7 מיליון. סופרים רבים קיבלו סיוע בצורת דירות. אני סבור, שיש מקום לעזור גם כאן. אמנם נאמר "יאה עניות לישראל", אך לא עניות כל כך מרובה. לכן, במסגרת סעיפים ב' ו-ד' או במסגרת נפרדת, אני מציע למצוא את הדרך לכך.

ועוד שתי הערות ביחס לפעילות משדרי לקראת שנת ה'כ"ה. אנו מכינים כנס אידיאולוגי על בעית דת ומדינה, בהשתתפותם של גדולי תורה מקהילות ישראל בתפוצות ומישראל. אנו חושבים, שבענין דת ומדינה אנו נמצאים על סף משבר, או יושבים על סף משבר או על האבניים - וכדאי לכנס את אלה שיש להם נטיה חיובית לישראל וגם את אלה שאין להם נטיה חיובית, במסגרת כנס זה. כנס זה אינו חייב להיות רב משתתפים, אך הוא חייב להיות חשוב משתתפים. כנס זה חייב לעלות כסף.

התחלנו בהכנת ספר שאלות ותשובות על יום העצמאות, ובהכנת אלבום בתי הכנסת בארץ. עם כל העניות שלנו בתחום הזה, בכל זאת ישנם דברים יפים וחשובים מאד. אנו עומדים להפיק סרט צבעוני על הכותל המערבי, לאחר שסרט בשחור-לבן שהופק, זכה להצלחה מרובה ועשה פעולה חשובה למען המדינה. התחלנו לערוך ספריה, שנועדה לשקף את חיינו הדתיים בארץ בכל 25 שנות המדינה. בעזרתה ניתן יהיה ללמוד על הפעילות שהיתה בתחום זה. אנו עושים זאת בעזרת הספריה התורנית של "היכל שלמה".

אני מבקש, שעה שהעירותי, ישולב במסגרת התכניות

לחגיגות ה'כ"ה.

שר התיירות מ. קול:

אני מציע, קודם כל, לבטל את ההחלטה שלא לקיים השנה את הצעדה. אני סבור, שבשנת הכ"ה למדינה בוודאי שיש מקום לכך. אנו רוצים לשאת בצעדה זו צועדים רבים מחו"ל.

ראיתי הצעה מטעם הקונגרס הציוני לקיים בשנת הכ"ה קונגרס של הציונות הצעירה, על כל גווני הקשת של הקונגרס הציוני, ולהביא אותם לידי דיון על פעילות העם, המדינה והציונות.

שר השיכון ז. שרף:

תן לנו קודם להתאושש מהקונגרס שזה עתה נגמר.

השר לקליטת העליה נ. פלד:

זוהי עבודה בשביל המשטרה.

שר התיירות מ. קול:

אני רוצה להציע הצעה נוספת למה שהציע סגן ראש המשלה: תיירים המגיעים לשנת הכ"ה למדינה יהיו כיום העצמאות אורחי צה"ל. איני מתכוון לצד הכספי. איני מציע מעמסה כספית על צה"ל, אבל אם איננו יכולים להראות להם את צה"ל במצעד, לפחות שיוכלו לבקר במחנות צה"ל וחיילי צה"ל יארחו אותם. הנסיעה תהיה על חשבונם והמזון על חשבונם, שום דבר לא יפול על צה"ל, אלא שצה"ל יהיה מכניס האורחים. אני בטוח, שהתיירים יוכלו למצוא בכך ענין גדול: הנה צה"ל מארח את אלה הבאים לחגיגות הכ"ה. כי אני סבור, שצריך לתת לתיירים משהו מיוחד לחגיגות הכ"ה. אני מציע לברר אם קיימת אפשרות לכך. אני חושב, שזו יכולה להיות חוויה גדולה עבורם. במוצאי יום העצמאות אנו רוצים לארגן מופע לתיירים

באיזור תל-אביב, שיתקיים בארמון הספורט המאכלס 12 אלף איש. נקיים שם מופעים אמנותיים, שהתיירים ישלמו עבורם דמי כניסה.

אני רוצה להוסיף על יתר ההצעות שהושמעו כאן את ההצעה לקיים אצל הנשיא קבלת פנים לנציגי ההתנחלויות והישובים שהוקמו לאחרונה, בחמש השנים האחרונות, אם לא בכל שנות קיום המדינה. אני חושב, שנחוץ אירוע בעל משמעות חלוצית, שיציין את הישוב המתנחל ואת הישובים החדשים בפרט. אני מציע, שהדבר יובא בחשבון בעת ישיבת ועדת הסמלים והטכסים.

מאחר ותהיה זו שנת עליה, אני סבור כי יש למצוא דרך לציון העובדה, שר הקליטה ייזום משאב בקשר למרכזי הקליטה, וכדאי לחשוב באיזה אופן, בשידורים ובתכניות שלנו, יינתן ביטוי מיוחד לעליה הגדולה שהגענו אליה. שלושה דברים ראויים לציון מיוחד בשנה זו: צה"ל, עולים ומתנחלים. אלה צריכים לסמל את ישראל מכל הבחינות.

בשנים קודמות, קיימנו תחרויות נבל שהיו מוצלחות מאד. אנו מבורים השנה אפשרות לקיים, בנוסף על תחרות הנבל, גם תחרות פסנתרנים בינלאומית, וארתור רובינשטיין כבר נתן הסכמתו שהתחרות תיערך תחת חסותו. אם נצליח להגיע לכך, זה יכול להיות אירוע מיוחד. בפעם הראשונה תחרות פסנתרנים תחת חסותו של ארתור רובינשטיין.

שר המשטרה ש. הלל:

לגבי מצעד צה"ל בשנת הכ"ה, עד כמה שזכור לי, ההחלטה שנתקבלה לפי הצעת הרמטכ"ל הקודם דיברה על עריכת המצעד אחת לחמש שנים. אם כך, השנה הבאה היא השנה החמישית, מאחר שהמצעד האחרון נערך ב-1968. קיימים כאן שני אלמנטים: חגיגות הכ"ה, ושנה חמישית לאחר המצעד האחרון. אם לא נקיימו בשנה זו, זאת אומרת שאין מקיימים כלל מצעדי צה"ל, ועל כך צריך לדון. בכל זאת, כדאי לעמוד בכך שאחת לחמש שנים נקיים את המצעד, מה גם שהמפגן הלילי והמפגן

היומי, ויתר האירועים שנהגנו לקיים, נדחים ממילא. אם לא נקיים את מצעד צה"ל בשנה הבאה, צריך אולי לומר כי אנו מתכוונים לערוך מצעד אחת לעשר שנים.

נקודה שניה שרציתי להתייחס אליה נוגעת לקרן ראש הממשלה למילגות, שאנו רואים אותה בצורה חיובית מאד. זה יפה, נאה וגם מועיל. אך באשר לקרן או לקרנות בכלל, אני מציע שלא ניצור כפילויות בפעילויות הקרנות. שד האוצר, בקריאת ביניים, אמר כי ישנה קרן המטפלת במילגות לסופרים ואמנים. אם אנו רוצים להקציב כספים למטרה זו, אפשר לעשות זאת ע"י חיווק הקרן הקיימת. לא הייתי מציע כי קרן ראש הממשלה תבצע את הדברים החשובים והיפים מאד, אך היכולים להיות מרוכזים בקרן שכבר קיימת. נשיג את המטרה בצורה טובה יותר, אם נאמר שקרן ראש הממשלה תטפל בסטודנטים, כל עוד הם סטודנטים.

שד האוצר ושד המסחר והתעשיה פ. ספיר:

אני מאמין שישנם אנשים שיתנו כספים לקרן זו, משום שהיא "קרן ראש הממשלה".

שד המטרה ש. הלל:

אני חושב, שהדבר הספציפי הזה כל כך בולט, שכל המוסיף עליו - גורע. לכן אני מציע, ש"קרן ראש הממשלה" תהיה קרן מילגות בכל השלבים שהזכיר שד החינוך והתרבות, ואילו לגבי מלחינים, סופרים, אמנים וכו', נחזק את הקרנות הקיימות.

שד האוצר ושד המסחר והתעשיה פ. ספיר:

אני תומך בדעת שד הלל.

שר התחבורה ושר התקשורת ש. פרס:

יש לי הצעה אחת, שנוציא ספר שיכלול את כל האתרים הארכיאולוגיים שהוקמו בישראל מתקופת האבות ועד הישוב העברי. ספר זה יחזק את זכותה של ישראל על ארצה, ואם יהיה נאה מבחינת צורתו ותוכנו, ואנשי המערכת שלו יהיו מורכבים מיגאל ידין מצד אחד, וממארק שאגל מצד שני, והוא יופיע ברוסית, אנגלית, ספרדית, עברית וכל יתר השפות, שיהודים מדברים בהן - זה יהיה דוקומנט חשוב ממדרגה ראשונה.

שר הבטחון מ. דיין:

אני מציע בענין זה להתייעץ קודם עם הנוגעים

בדבר.

שר החקלאות ושר הפיתוח ח. גבתי:

בתוך הרשימה המרשימה של אירועים ופעולות, חסר

לי משהו.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

זוהי רשימת אירועים ופעולות, שהמשרדים עורכים

כל שנה.

שר החקלאות ושר הפיתוח ח. גבתי:

לא כל שנה עורכים תערוכה תעשייתית ותערוכה אמנותית. כאן חסרה לי ההתייחסות. איני בא עם שום הצעה קונקרטית, אך אני מרגיש כי חגיגות הכ"ה למדינה - מבלי להראות כיצד התפרסה ההתייחסות ב-25 שנות המדינה,

וכיצד התפתחה החקלאות - תראינה תמונה בלתי שלמה. אני מציע שהועדה תיתן דעתה על כך.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

אני מציע, שנשרד החקלאות, עם הנוגעים בדבר, ידונו בכך.

שר החוץ א. אבן:

אני מבין את ההצעות לחסכון, אך יש להתייחס גם לצדדים המדיניים והפסיכולוגיים הנוגעים לחגיגות הכ"ה. ועדת הסמלים והטכסים עשתה עבודה טובה, אך לא צריך היה להגדיר את מסקנתה כ"ביטול חגיגות הכ"ה", אלא כנסיון לתת לחגיגות אופי יותר צנוע ומוגבל. אני רוצה שתופיע הכותרת של "ביטול חגיגות הכ"ה", כי לכך יש משמעות פסיכולוגית. זה יתן אפשרות לאויבים לומר, כי הנה ישראל מגיעה לחצי יובל, ואפילו החג הזה צולע ואין לה יכולת לחגוג אותו כפי שצריך.

בהנהלת משרדי הציעו הממונים על התקציבים לבטל את חגיגות יום העצמאות כבר השנה. שיבחתי את הכוונה, אך ביטלתי את ההוראה, מן הטעם הבא: ישנן מדינות, שלגביהן ישראל אינה קיימת כלל, כאשר מדובר במסיבת יום העצמאות. ישנן מדינות, בהן לא יתכן כלל שישאל לא תארח את אלפיים התומכים המרכזיים בה, בחגיגת יום העצמאות. ישנן מדינות כמו יפן ותאילנד, בהן אם אורח אינו יכול להכניס אורחים, הוא חייב לבצע "חרקירי". ישנה אגדה במדרש המספרת על מאמציהם של יהודים עניים להגיע בחג ומועד לאיזו שהיא הרגשה של חגיגות. הסיסמא צריכה להיות להגביר את החסכון, אך לא לקפל את הדגל. מאחר וזוהי המסקנה שגם הועדה הגיעה אליה, צריך להגיע לציפוף מקסימלי של האירועים והמעמדים שיש לקיים. צריך לומר כי נבצע את האירועים "כפי שחשיג ידנו", אך לא להשתמש במלה "לבטל". וכאשר מדובר על היקף צנוע, זה היקף יותר קטן מזה ששוער קודם. אך

הסיסמא צריכה להיות חגיגה יותר מצומצמת, אך לא ביטול החגיגות.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

יש לי הצעה לסדר, שלא נסכם את הדיון בישיבה זו, כי אם בעוד שבועיים, כדי שאפשר יהיה לתת יותר את הדעת על הדברים המוצעים כאן.

ראש הממשלה ג. מאיר:

לא היתה כוונה לסכם הפעם.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אני חושב, שרוב המשתתפים פה, "מסיבות טכניות", לא ישתתפו בחגיגות ה-50 למדינת ישראל. לכן, אני מציע לתת קצת יותר חשומת לב לעניין. אני שם לב לכך, שערכו צמצום ניכר בכל הנוגע להדגשת "יהדותה" של ירושלים, בתכנית אירועי הכ"ה. אני חושב, שהמערכה על "יהדותה" של ירושלים היא מערכה, שנצטרך לעמוד בה שנים רבות. בכוחות העצמיים התחלתי לעשות איזו שהיא מלאכה באוניברסיטה, ולא רק משום שיש לי אינטרס בכך, כי אני מטפל בנושא. אני חושב, שהעניין הזה חייב לתפוס מקום נכבד בתוך החמונה הזו של חגיגות הכ"ה. שמענו הרבה דברים חשובים מפיו של ד"ר ורהפטיג, חלקם גרמו לי תענוג וחלקם תרעומת. הציבור אינו זוכה לשמוע, בכל אופן אין בו ההכרה כי בשום מקום בעולם, בשום תקופה במשך שנות ההיסטוריה היהודית, לא הודפסה ספרות יהודית רבנית-למדנית, כפי שהיא מודפסת בישראל עתה, הן מבחינת הכמות והן מבחינת הצורה הנאה. דוקא כאן, במדינה שמקללים אותה ביום ובלילה בחוגים מסוימים, כולל אלה הרואים עצמם כראשי הדת. בכל ההיסטוריה היהודית, אולי מימי סורא ופומבדיתא, לא היו כל כך הרבה ישיבות כפי שישנן עכשו. אני חושב כי גם ציון העובדה הזו, צריך לבוא לידי ביטוי בחגיגות הכ"ה. העם היהודי אינו עני במידה שאינה מאפשרת לו

להוציא ספר, שצריך לעלות 50 אלף ל"י, גם אם המדובר ב"דרכי משה", שנכתב על ידי יהודי, שלא ישב בארץ אלא בקרקוב - הרמ"א. לכן, אני מאד מבקש משרד הדתות, עם כל ההתלהבות הנאה שלו, שאני מכבד אותה, להיות מסוגל לערוך אבחנות.

אם ייערך דיון באוניברסיטת בר-אילן או ע"י המפלגה הדתית-הלאומית, או ע"י ציבור אחר, על נושא דת ומדינה מנקודת השקפתו של הציבור הדתי - תבוא עליהם הברכה. אך אם משרד הדתות פותח את הדיון הזה, הרי שזה דיון הנוגע למדינה, ויהיה זה לגמרי לגיטימי לבוא לשם בתביעות, דרישות וארגומנטציה אשר יביאו את הכינוס במקרה הטוב ביותר למצב של אנדרלמוסיה שאיננו שואפים אליה. לכן, אני ממליץ לזכור תמיד את ההבדל בין היחס הטבעי שיש לנו כלפי הדת לבין הפונקציה של משרד הדתות.

ולבסוף, מתוך "ריזיקו" גדול, אני מעורר את ענין המצעד הצבאי. בגלל הצד הכספי, הוסכם שלא יתקיים המצעד...

שר האוצר ושר המסחר והתעשייה פ. ספיר:

אני מצטרף ל"ריזיקו" שלך.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

במשך שנים רבות קיימנו מצעדים, אך לאט-לאט הגענו לכלל הרגשה, כי אין לעשות את הדבר הזה. אך האם יש להפסיקו דוקא בשנת הכ"ה? אני יודע, שאין כסף, אבל גם כשאין כסף, נותנים בעבוט את פמוטי הכסף, או לווים כסף, ובלכד שיהיה מצעד.

ראש הממשלה ג. מאיר:

קודם צריכים להיות פמוטים, כדי שאפשר יהיה למכרם ולקבל משהו עבורם.

שר החקלאות ושר הפיתוח ח. גבתי:

הוא מתכוון לפמוטים של השכן.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

יש לי שכן (השר ספיר), ויש לי הרושם שאיני מרגיז אותו יתר על המידה. אני בעד זה שנקיים בשנת הכ"ה את המצעד בכל הדרו בירושלים.

שר האוצר ושר המסחר והתעשייה פ. ספיר:

איני מבקר את השר ורהפטיג על כך, שהוא רוצה כסף, אך להציג את העניין כך, כאילו ישנו רק עניין אחד מקופח? כאילו לכל דבר יש כסף, רק לא להוצאת ספרים? מוסד הרב קוק, מוסד הרב הרצוג ומוסד הרב מימון - כל אלה מקבלים כסף ממשרדי החינוך והאוצר, מלבד הכסף שהם מקבלים ממשרד הדתות.

מוכיר הממשלה מ. ארנון:

הם מקבלים גם מהסוכנות היהודית.

שר האוצר ושר המסחר והתעשייה פ. ספיר:

ואם מדובר על ישיבות, הרי שאלה מתחלקות לשניים-שלושה סוגים. ישנן ישיבות תיכוניות שקיבלו פנימיות בהן הושקעו 10 מיליון ל"י רק מכספי הממשלה. אין בארץ בתי ספר תיכוניים בהם ישנן פנימיות.

בנוסף לכך, ישנן פנימיות שקיבלו פיצוי על כך, שלא עסקו במגבית, וזאת בנוסף על סכומים אחרים שהן מקבלות, ואני כבר לא מזכיר את היד הליברלית שבה אנו נוקטים כלפי החינוך העצמאי, המקבל היום 110% ולא 98%, כפי שקיבל בעבר. עד כאן הערה כללית.

והערה שניה: לולא פחדתי להסתכן, הייתי מצביע על דברים שמותר ואפשר לחסוך בהם יותר מאשר על מצעד אחד ל-25 שנים. אני בעד עריכת המצעד. כאשר ערכנו מצעד מדי שנה, הוא הפך להיות משעמם, אך אחד ל-5 שנים - זהו סמל להתעצמות. אני יודע כי הצלחנו לקבל מרוגזין כסף להקמת 14 בתי ספר לאחר שחזה במצעד צה"ל ובכה. זכותו של עם ישראל לבוא בהמוניו לחזות במצעד צה"ל אחד ל-5 שנים, ולשם כך נמצא את עשרות המיליונים הדרושים.

אני גם בעד זה, שזהיה תערוכה חקלאית. אמנם, התערוכה התעשייתית שתקיים קשורה בועידה הכלכלית השניה, אך אני יודע אם שתי התערוכות אינן יכולות להתקיים באותו זמן. יתכן שיהיה עלינו להתייעץ עם המארגנים בקשר לכך, ועלול גם להיות שהם יאמרו לנו, שאין ליצור את ה"שעטנז" הזה. על מה שקרה לחקלאות שלנו במשך 25 שנות קיום המדינה, על כך אני רוצה לומר אף מלה אחת. אני חושב, שתערוכה כזו נחוצה גם לאזרחים הישראליים, ולא רק לתיירים. אני הרי הולך לאסיפות, ושוחחתי עם אנשים מעניינים, פרופסורים וסטודנטים, והם שואלים על "ורד" ועל פרשיות אחרות. ברור כי לא זה הנושא המרכזי, אך לגבי אלה הסבורים כי זהו הנושא המרכזי - מוטב שיראו מה עשתה התעשייה ומה נעשה בתחום החקלאות במשך שנות קיום המדינה. אולי זה יותר חשוב מתערוכת תל-אביב אחת לשנתיים.

לו ניתן היה לבחור בין התערוכה התעשייתית לבין התערוכה החקלאית, הייתי בעד זה שנעדיף את התערוכה החקלאית. אך התעשיינים רוצים להבליט את התעצמותה של התעשייה. הם רוצים לבנות בית מיוחד, שתקיימנה בו תערוכות מתמידות של התעשייה. היום יש משדו עלוב מסוג זה. לשנקר המנוח היה חזון לפני 25 שנה, והוא הקים תערוכה כזו, אך היום זוהי בושה (אולי כבר סידרו אותה).

התעשייה והחקלאות, אלה שני ענפים שעוצמתם גדולה, ותערוכות כאלה יכולות לפקוח עיניים, אפילו של אלה שיושבים ליד השולחן הזה.

אני מתנגד לכך שנכניס לכאן את כל המשקיות והחסכונות, ואין צורך לשלוח אנשים לחו"ל, כדי שילמדו כיצד לתכנן גורדי שחקים. אני נגד בזבז, נגד שריפת כסף. אני תומך בכך שלא נהפוך כל דבר לדבר כללי. אנו מעוניינים בקרנות לסטודנטים, אנו פונים אל כל אוניברסיטה עם הצעה כזו, על כל סכום ששיגו למילגות, הבטחנו כי הממשלה תיתן סכום כפול.

אני בעד עריכת המצעד, בעד תערוכה חקלאית ובעד קרן מילגות על שם ראש הממשלה. זה יכול להיות מכשיר חשוב אפילו למאה השנים הבאות, אך גם בשנתיים הקרובות זה יכול להתחיל להיות משהו רציני, בפרט לגבי אנשים שיש להם הערכה כלפי ראש הממשלה.

שר התיירות מ. קול:

להצעת השר פרס אני רוצה להעיר: אמש נערכה ישיבה של החברה לחקירת ארץ-ישראל ועתיקותיה, ושם דובר על הכנות לעריכת קונגרס ארכיאולוגים בינלאומי. הם עושים עבודה עצומה בקשר לאינציקלופדיה הארכיאולוגית המופיעה בכמה שפות, ובמהדורות העברית כבר אזלה. לכן אני מציע, שבמקום שהממשלה תעסוק בכך, הענין יועבר לגורמים שהתנסו והצליחו בכך.

כמובן שאני תומך מאד בהצעה לקיים את המצעד. רווח לבי ממש כאשר שמעתי את דברי שר האוצר ושר המשפטים בענין זה. לשר ורהפטיג אני מציע להתרכז פחות בספרים ויותר באנשים. בשנת הכ"ה, אילו היו מוקמים בתי כנסת במקומות התישבותיים, בקיבוצים ובמקומות אחרים בהם אנשים רוצים להתפלל, הייתי רואה זאת בחיוב. אני, למשל, עזרתי השנה להוציא ספר של הרב דוד מקרלין, שלא היה רואה אור בדרך אחרת.

ראש הממשלה ג. מאיר:

זה משום שאתה מפינסק (ע"י קרלין).

ההצעה היחידה שאני מציעה היא, שהועדה לא תבוטל. היא צריכה להתייחס למה שהושמע כאן ולהצעות נוספות. לחשומת לב השרים אני רוצה לומר: יש כאן פעולות שנעשו כל הזמן ע"י המשרדים. שנת הכ"ה אינה שנה, שבה נבטל זאת. הכוונה אינה להעביר את התקציבים של המשרדים אל קופה כללית. יש צורך בתיאום בין הפעולות, ומה שנעשה חמור מתקציב המשרדים, חל גם על חשנה הבאה. באשר להערות הכלליות שהושמעו כאן, אבקש מהועדה להמשיך בפעולה, כי אין זה בא בחשבון שנקבל היום החלטות.

מ ח ל י ט י מ :

ועדת השרים לגיבוש תכניות חגיגות מחצית היובל למדינת ישראל בארץ ובתפוצות, תברר את פרטי ההצעות לגבי שנת הכ"ה, כפי שהושמעו בדיון בממשלה. דו"ח הועדה יובא לאישור הממשלה.

297. חברון

שר השיכון ז. שרף:

אני רוצה לומר כמה מלים.

בחברון נותרו עתה שתי בעיות, שהראשונה שבהן היא הנהלת הישוב החדש, מבחינת הצורה וההרכב שלה. בענין זה אני רוצה לומר, כי משרד השיכון אינו צד בויכוח. אני יכול להיות צד בויכוח כחבר הממשלה, דהיינו, בערד

ובכרמיאל נהוג היה, שבפרק זמן מסויים הקים משרד השיכון את הישוב ונתן לו את השירותים, אך כעבור זמן מסויים - בערך יותר מוקדם ובכרמיאל בשלב יותר מאוחר - מינה משרד הפנים ועדה ממונה. בכרמיאל היה הדבר מספר שבועות לפני כניסתי לתפקיד כשר השיכון. הוא מינה את הועדה אשר פעלה מטעם משרד השיכון, ואליה הוסיף כמה אנשים. את ראש הצוות של משרד השיכון מינה כראש הועדה הממונה.

חשבנו כי כך נפעיל גם את קרית-ארבע, אך הואיל והיתה לכך התנגדות מצד חלק מהאוכלוסיה, לא נהגנו כך. כאשר אני אומר "חלק", אני מתכוון לחלק תרתי-משמע, כלומר חלק מאלה היושבים כבר עתה במקום, ואלה יהיו רק חלק מאלה שישבו במקום בעוד 3-4 שנים, כאשר תסתיים בנית הבתים וכאשר יסתיים האכלוס.

ארגון המתנחלים נבחר ע"י 30 משפחות, וארגון זה הוא שמופיע עד היום הזה. בסוף תהליך האכלוס של השלב הראשון, שאנו נמצאים בו עתה, יהיו במקום כ-210 משפחות.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מתי יסתיים השלב הראשון?

שר השיכון ז. שרף:

באפריל-מאי. עד כאן הבעיה הראשונה.

מה שאני רוצה לומר הוא, כי אין בשום פנים ואופן לתת למזכירות המתנחלים כיום את הנציגות המקומית. היא מייצגת רק כמה עשרות משפחות, שאולי תצטרפנה אליהן עוד חמש משפחות. אך אלה לא ייצגו את כל המתנחלים בעתיד. בסופו של דבר, אני חושב שגם מבחינה פוליטית זוהי נציגות, שאי אפשר לסמוך עליה. המצב בחברון עלול להיות מסובך. הישוב שוכן על יד עיר ערבית,

וכתוצאה מכך עלולות להתעורר הרבה בעיות שכנות, אך אפילו ללא השיקול הזה, הייתי אומר שלא צריך לעשות זאת.

עד כאן לענין ההנהלה המקומית. בענין זה היו הצעות שונות. שר הפנים הציע ועדה ממונה, שחלקה מורכבת מפקידים וחלקה מהתושבים. שר הבטחון חושב, שהנוהל הקיים עד עתה צריך להמשך, והענינים צריכים להיות מסורים בידי הממשל הצבאי, כשם שגם הכניה שלנו נעשית בשם הממשל הצבאי וצה"ל. אפשר למצוא פתרונות שונים, או להשאיר את המצב הקיים.

קיימת בעיה שניה, והיא שגרמה להתקפה, ביחוד נגד שר השיכון - זוהי בעית האכלוס, והשאלה היא מי יהיה הגורם הקובע מי יאכלס את הדירות הנבנות. המתנחלים טוענים, ששר השיכון ניתק את המגע אתם. אני טוען, כי אינם דוברים אמת באומדם זאת, ובעיקר אני מכוון את הדברים כנגד הרב לוינגר, שאינו מבדיל בין אמת למה שאינו אמת. הם שניתקו את המגע אתנו. לאחר הפגישה הראשונה שקיימו אתי, הופיע דו"ח בעתונות אודות הפגישה, לפי קומוניקט שפירסם הרב לוינגר, בעוד שהתנאי שלי היה, שאנו נפגשים בכל עת, אך ללא קומוניקטים, ואם יהיה צורך בקומוניקט, יהיה זה קומוניקט שלי ולא שלהם. הם קיבלו את התנאי הזה.

נענינו לבקשתם לגמור קבוצת בתים ובית ספר, מבעוד מועד, וכן להתקין את רשת החשמל. אך מה שהם דרשו הוא, שלענין האכלוס תוקם ועדה פריטטית, ותהיה להם זכות וטו. זה היה תוכן הדרישה שלהם, גם אם לא באופן מילולי. אמרתי להם, שאגף השיכון במשרד העבודה הוא הרשות המאכלסת במדינה, והרשויות המקומיות במקומות מסויימים, לא ככולם, הן שותפות. ישנם מקומות בהם נשמעת חוות דעתה של ההסתדרות באמצעות מועצת הפועלים המקומית. אך השתתפותם של אלה באה בעיקר לא כדי לקבוע מי יאכלס את המקום. בכך אינם משתתפים.

"תודות" לשר גבתי, יש לנו עתה ויכוח חמור עם עיריית אילת. בנינו באילת 100 דירות שאינן מיועדות לותיקים או לזוגות צעירים, אלא להטבת תנאי הדיור של הנזקקים לכך. בא השר גבתי כשר הפיתוח ואמר, כי כדי

לקיים את העבודה התקינה בחמנע, הוא מוכרח להעביר משפחות עובדים לדירות אלה, אחרת העובדים יעזבו. סיכמנו כי חלק מ-100 הדירות יימסרו לעובדי תמנע ומשפחותיהם. לשם כך, לא ביקשנו רשות מעיריית אילת, וגם בעתיד איני חושב לבקש רשות מהעירייה. אך ישנם כבר מברקי נחאה מן העירייה ומן ההסתדרות במקום.

בכל זאת, החלטנו לתת את השליש ממה שמופעלי תמנע דרשו, ואילו הותיקים באילת יחכו. אני מביא זאת כדוגמא, כי בעניין זה משרד השיכון נוהג לא להיות תלוי ברשות המקומית. מאז שהוקם אגף השיכון במשרד העבודה, לא היתה אף פעם אחת טענה, שמשרד השיכון מקפח מישהו, גם אם אינו מספק את כל הצרכים. אם יש הגרלה, אחד מקבל והשני אינו מקבל, משפחה אחת מקבלת ומשפחה שניה אינה מקבלת. אך אף פעם לא נאמר, שישנה כוונה פוליטית, דתית או אנטי-דתית בכך. פה הושמע תחילה, כאילו אנו עומדים לקפח אותם. כל העניין התחיל בכך, שהמתנחלים ערכו הרשעה לשיכון, וכאשר הבניה התקדמה, פתחנו גם אנו בהרשעה והצענו להם כי יצרפו את רשימתם לרשימתנו. אמרנו כי אלה שרוצים להתיישב, ימלאו את השאלונים שלנו. הם מסרו לידינו את הרשימה שערכו, ולפיה אכלסנו מבלי שיהיה ברור אם יהיו יותר משפחות או יותר דירות. אכלסנו 51 משפחות, מהן ניתנה זכות ראשונה ל-30 משפחות. הם אמנם דרשו זאת, אך זה היה מובן מאליו, ולא היה צורך לומר זאת כלל. בדרך כלל, איננו רוצים להרשיב רווקים בקרית-ארבע, אך הפעם נתנו שתי דירות לרווקים, שישבו שם קודם לכן עם המשפחות.

לאחר שאוכלסו 51 דירות, מתוכן 46 ע"י מתנחלים מהרשימה שהוגשה על ידם למשרד השיכון, אושרו עוד 65 מתנחלים (5 חזרו בהם בינתיים), ומתוכן 38 משפחות שנרשמו תחילה אצל המתנחלים ועוד פעם במשרד השיכון. נתנו 16 דירות לא למטרות מגורים: 8 דירות לחדרי ישיבה, מטבח, מגורים לבחורי הישיבה וכמה חדרים למורים, שמשפחותיהם אינן נמצאות אתם. 8 דירות נוספות מסרנו למוסדות ציבור. שתי כיתות ייעדנו להוספת כיתות לבית ספר. לבית הספר עצמו קנינו בנין ערבי, של ערבי חברוני, ושיפצנו אותו, אך מכיוון שלא הספיק, בנינו עוד שתי כיתות. כן הוספנו דירה למטרת מועדון, דירה לגן ילדים, דירה לדואר ודירה למאפיה. נותרו בידינו עוד 218 דירות. 51 מהן אוכלסו ועוד 35 אושרו לאכלוס

ולגביהן נחתמו החוזים.

שד האוצר ושד המסחר והתעשיה פ. ספיר:

כמה הם משלמים במזומן על חשבון הדירה?

שד השיכון ז. שרף:

הם מכניסים פקדון של 1,500 ל"י. הם משלמים שכירות ברמה של "עמידר", ויש להם זכות כמו לעולים, שבמידה ויוכלו לרכוש את הדירות כאשר אפשר יהיה לתת את ה"קושאן", חלק ממחיר הדירה ייזקף לזכות התשלום הראשון ששילמו. נועצנו במשרד האוצר, ובהתאם לכך נהגנו.

40 דירות שמורות לזרועות השונות של מערכת הבטחון - המטרה, משמר הגבול, צה"ל, עובדים אזרחיים במפקדת יהודה ושומרון ולעובדי תע"ש בירושלים. עוד 22 דירות שמורות לפי דרישת משרד המסחר והתעשיה, עבור עובדים ובעלי מפעלי תעשיה ומלאכה, שיוקמו במקום. אחד הפולשים רצה להקים במקום מסגריה, ונאמר לו כי יוכל להקימה כבר מחר, אם יקבל אישור ממשרד המסחר והתעשיה. יש צורך בדירות גם עבור רופא ואחות. נותרו אם כן 45 דירות להגרלה בין 109 מועמדים, ועל ההגרלה הזו יצא הקצף. ההגרלה נערכה משום שהיו פי שלושה מועמדים יותר מאשר דירות. היתה הצעה לדחות את ההגרלה, והיו שרצו להשיג בכך אף את ביטולה, ובלבד שלא ייכנסו לדירות כאלה שלא "יתחיו", לפי לשון מזכירות המתנחלים.

איני נפגש אתם והם אינם מבקשים פגישה אתי. הם מציגים זאת כך: הממשלה טובה, אך ישנו שד השיכון, ושד השיכון גייס אנשי מלואים (אני מקוה ששד הבטחון אינו נעלב מכך), ושלא אותם לחברון ולקרית-ארבע, כדי להוציא את הפולשים, כי אלה באו להפגין על כך, שמשרד השיכון הוא ה"בעל-בית" בעוד שהמתנחלים צריכים להיות. בנקודה זו לא ראיתי שיש מקום לבטל את הפעולה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

השר שרף שאל אותי אם לוותר, ואמרתי לו לא

לוותר.

שר השיכון ז. שרף:

קיבלתי את מכתבה של ראש הממשלה וסמכתי עליו. אני לא חושב, שאפשר לסבול מצב בו לגבי ענין אחד, יהיו נוהלים שונים. בעצם, זוהי התישבות של קבוצה מסויימת, בעלת גוון מסויים. הם מוכנים לסבול כמה יוצאים מן הכלל, אך לדעתם הרוב הגדול צריך "להתחיות".

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני רוצה להוסיף משהו, במידה והחברים אינם יודעים. נדמה לי, שביום ד' היתה הפלישה, בנוסף על הפלישה שהיתה ביום ג', ובאותו יום ד' זכו שלושה מבין ארבעת הפולשים בהגרלה. אך לא היתה להם סבלנות לחכות עד שתתקבלנה תוצאות ההגרלה.

לפני מספר חודשים באה אלי קבוצת המתנחלים, ובין יתר הדברים שהגענו לגביהם למסקנות ללא חילוקי דעות, היתה הנקודה שההרשמה היא במשרד השיכון והיא חלה על כל המתישבים והמשתכנים, כפי שהיא חלה על כל היהודים במדינה. על כך סיכמנו ללא חילוקי דעות. הם אמרו כבר אז כי יש להם נרשמים, ואמרתי: בבקשה, יעברו לרשימה של משרד השיכון, וכל מי שיבוא אליהם, עליהם לשלוח אותו אל משרד השיכון. לכך הם הסכימו.

שר הפנים י. בורג:

שמצתי בענין רב את המספרים וההתקדמות שהושגה בבניה שם, ואני שמח על כך. אך יש לי הרושם, שבענין זה אנו שוכחים את הדברים שכתבתי ב-31 בדצמבר אל ראש הממשלה, כי מתקבל הרושם, כאילו אין ניגוד בין הדברים שאמר אשר שרף לבין דברי. אני רוצה לתאר את צורת התיאום בין המתיישבים לבינינו, וזה יגזול קצת זמן. המדובר כאן בהיסטוריה של אידיאולוגים חלוציים, החיים מזה ארבע שנים בתנאים גרועים ביותר. הם החזיקו מעמד במשך כל השנים האלה בבנין הממשל, ואפשר לומר כי בלעדיהם כל ענין קרית-ארבע לא היה מקבל את הדחיפה הנכונה.

באפריל 1971, החקיים דיון אצל גזית, בהשתתפות נציגי משרד הפנים, משרד השיכון ומשרד המסחר והתעשיה, והסיכום היה, שיש להקים יחידת שלטון מקומי עצמאית עפ"י צו המושל, כי בלי המושל לא יישק דבר. חילוקי הדעות היו על השאלה, מה יהיה הרכב המועצה שתהיה יחידת השלטון המקומי.

ביולי 1971, בפגישה שקיימנו, שוב השתתפו אותם "המנגנים של התזמורת", ושם נאמר כי קרית-ארבע תנוהל עפ"י העקרונות החלים על כל מקום בישראל. על יסוד זה אנשים חרוצים במשרד הפנים ובמשרד המשפטים עיבדו צווים בדבר פינוי אשפה, כבאות, ניהול טכני, הכל עפ"י החוק, ונקבע אף מתי המועצה המקומית צריכה להתחיל לפעול. נאמר כי כאשר תהיינה במקום 50 משפחות, הדבר ייעשה. אך אחר כך בא ערעורו של משרד השיכון, אשר ביקש כי גם כאן ינהגו כפי שנהגו בערד ובכרמיאל, והמקום ינוהל ע"י צוות ההקמה מטעם משרד השיכון.

אנו טענו מספר טענות: (א) אין דומים ילידי הארץ, חלוצים בעלי חזון, לעולים חסרי נסיון מוניציפאלי ואזרחי.

השר י. גלילי :

בפני מי טענתם?

שר הפנים י. בורג :

בפניך, בפני ראש הממשלה ובפני אחרים.

שר החקלאות ושר הפיתוח ח. גבתי :

האם בערר התחילו עם עולים חדשים?

שר הפנים י. בורג :

כל הדברים האלה כלולים במכתב, ששלחתי אל ראש הממשלה. הממשלה החליטה ב-1968, כי הפעולות השונות בשטחים תעשינה ע"י כל משרד בתחומו, דרך הצינור של הממשל. כלומר, איש מאתנו - לא שר השיכון, לא שר התחבורה, לא שר הסעד ולא שר המשטרה - אינו יכול לעשות דבר בלי חותמת הממשל. אך הפעולה נקבעת ע"י המשרד, ואם זוהי פעולה מוניציפאלית, אני הממונה עליה ולא שר אחר. בענינים אלה אני עובד על בסיס החלטת הממשלה מ-1968. רציתי לשאול - האם שר הפנים אינו אמון לנהל את עניני הפנים, עפ"י החוק, מבחינה אישית וגם מבחינה ארמיניסטרטיבית-ממלכתית?

השר י. גלילי :

אל הטיל ספק באמינותו של שר הפנים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

האם אין פסול, כאשר מעלים הצעה כזו בקואליציה?

שר הפנים י. בורג:

יש פסול גם כאשר מציעים הצעות הנוגעות למשרדי מבלי לשאול אותי. ישנו כאן פרדוקס: ביריחו החלטנו לערוך בחירות, ופקידי משרד הפנים נמצאו אמינים כדי לפקח על הבחירות. כך גם בכפר קאנה וכישובים ערביים אחרים בהחומי הקו הירוק. אך ישנו מקום, קצת מעבר לקו הירוק, ושם אין לפקידים היהודיים לא זכויות של יהודים ולא זכויות של גויים.

אני מבין, שישנם קשיים וקצת מהמרץ של המתנחלים הלך לאפיקים, שלא הייתי בוחר בהם. אני בא עם הצעה בהתאם לחוק של ממשלת ישראל - ואנו הרי מדינת חוק, ובמקום חדש ראוי שר הפנים עפ"י החוק למנות ועדה ממונה.

בשיחה עם המתנחלים אמרתי להם: אל תדעו שאתם לבדכם יכולים לנהל את המקום. אתם צריכים הרבה סיוע דשמיא והרכה עזרה של הממשלה. ולכם אני אומר: אל נחשוב כי טוב לנהל את הענינים לגמרי בלעדיהם.

לכן, אני אומר, כי אשר ימנה את חברי המועצה הראשונה, שזהיה משותפת למשרדי השיכון, הפנים, החינוך, הדתות והמסחר והתעשיה. אם עתה ישנן במקום 50 משפחות, ועוד מעט תהיינה למעלה מ-100 משפחות, תיערכנה במקום בחירות, כדי לאיש את המקומות השמורים לנציגי המתיישבים בוועדה הממונה. במידה ונגיע ל-250 משפחות במקום, הרי שיוכלו לבחור במי שהם רוצים.

שר התחבורה ושר התקשורת ש. פרס:

האם לפי החוק, למועצה כזו יש שליטה על נושא

השיכון?

שר הפנים י. בורג:

לא, לגבי השיכונים יש למשרד השיכון נוהל.

ראש הממשלה ג. מאיר:

וישנו נוהל של פלישה. ישנם שני נוהלים.

שר הפנים י. בורג:

אני מדבר על החוק. ישנו שיתוף במקומות רבים, ואין סיבה מדוע כאן לא יהיה שיתוף. אני אומר כי ליהודים שחלכו להתיישב בחברון מגיע אותו דבר. נדמה לי, כי הצעתי נכונה, כי אנו מעודדים שיתוף. אני משוכנע כי פעולות כמו פלישה לא תקרינה, אם יהיה שיתוף פעולה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

ואם אין שיתוף?

שר הפנים י. בורג:

איני עורך-דין של פלישות. בעיני זה "נונסנס" לערוך פלישה ביום ההגירה, וביום שלאחר מכן - זה אינו חוקי. אני אומר: הבה לא ניתן למקום אחד בישראל סטטוס אחד מאשר ליתר המקומות. בעזרת שיתוף פעולה בין משרדי הממשלה למתיישבים, נוכל להביא לסדר.

הצעותינו הן אלה: (א) במועצה שתחמנה יהיו מיוצגים נציגי הממשלה (פנים, שיכון וחינוך, למשל) ונציגי המשתכנים. (ב) המועצה הראשונה תהיה מועצה ממונה, כנהוג במקרים דומים במדינה, בהתאם לחוק. (ג) הבחירות תיערכנה במקום, עם השלמת האכלוס של 250 המשפחות. (ד) פעולת האכלוס תנוהל על ידי משרד השיכון, לפי הנוהלים והסדרים המקובלים בכל ישוב אחר בישראל.

שר הבטחון מ. דיין:

החלטת הממשלה אומרת: "כל משרד ינהל את עניניו בשטחים". לא משרד הפנים החליט על בחירות ביריחו, ולכן החשואה שהביא חשר בורג אינה נכונה. משרד הפנים אינו מחליט על בחירות בשטחים, ובכלל זה ביריחו. השאלה היא האם מתקבלת החלטה לקיים בחירות. המתנחלים הנוכחיים ישבו קודם על הגבעה. הם לא קיימו שם בחירות, אלא ישבו במסגרת המחנה הצבאי שהיה שם. תחילתה של קרית-ארבע במסגרת החלטת הממשלה, וההחלטה אמרה כי יש לעשות זאת במסגרת המחנה הצבאי.

כאשר עלתה השאלה לראשונה, פניתי אל שר הפנים ואמרתי לו, כי לדעתי, השנה עדיין מוקדמת מדי, כדי להקים שם עיריה, והסטטוס של המחנה הצבאי שהיה קיים קודם על הגבעה, וקיים שם עד עכשו, צריך להמשיך גם בקרית-ארבע. הוספתי ואמרתי, כי אם הענין אינו נראה בעיניו, יביאו לממשלה, ואם הממשלה תחליט אחרת - בבקשה.

דומני ששר הפנים אמר שהוא רוצה לשקול זאת. על כל פנים, זו הפעם הראשונה שהענין מגיע לממשלה. לא היה כאן כל נסיון לעקוף את משרד הפנים או להפתיע. אמרתי לשר הפנים כי זוהי דעתי, וסיכומיו של גזית הם על דעת הממשל ומשרד הבטחון, ולדעתי עוד לא הגיעה השעה לשנות את הסטטוס. אני סבור, כי גם עכשו לא צריך להקים שם עיריה. לא צריך להקים שם שום דבר אחר מזה שקיים עכשו. צריך להמשיך בינתיים את הסטטוס של המחנה הצבאי, כאילו היה מחנה אימונים או מחנה אחר. אם לאותה קבוצה ישנו בית ספר או גן, המפקד באזור אינו

צריך לנהל להם את בית הספר או את הגן, כשם שלא ניהל את גן הילדים כאשר ישבו על הגבעה. בתחילת הישיבה שלח אלי השר חזני פתק בו שאל, האם הממשל תפס 50 דונם לצרכי תעשייה, בקריית-ארבע. לפני זמן מה תפסנו שטח של 10 דונם בכיוון מערת המכפלה לצרכי תעשייה. כל הפעולות האלה היו חמורות מאד, אילו נעשו ע"י הרב לוינגר. כאשר בא המפקד הצבאי אל ג'עברי ואמר שצריך להקים במקום תחנת משמר הגבול, גם אם אחר כך יבנו שם 200 בתים, זה נראה אחרת.

בגוש עציון, כאשר צריך היה להרחיב את השטח, הבינו אנשי המקום כי הם צריכים לדבר אתנו על כך. כך עשו, ואנו גידרנו את המקום והחזקנו שם חיילים במשך תקופה מסוימת. בינתיים, הקימו שם רפת ולול ונטעו מטע, וגם אם אחר כך הגדר והעמדה מוסרים, בינתיים נוצרו עובדות בשטח. כאשר עושים זאת כך, גם הערכים במקום מכינים, ומקבלים את הפיצוי הכספי המגיע להם. זה צריך להיות המצב גם בחברון, משום שצריך להרחיב שם את השטח, וכל דונם שייך שם לערבי.

שר הסעד מ. חזני :

מי יקיים שם את השירותים הפנימיים?

שר הבטחון מ. דיין :

לא הועדה הממונה, לא משרד הפנים ולא משרד החקלאות. אתה אינך חולק על מה שמשרד השיכון עושה כמשרד שיכון, אלא על הגוף שינהל את המקום. הגוף שינהל את המקום הוא צה"ל, ברשות מפקד קריית-ארבע. התושבים ינהלו את כל מה שהם יכולים לנהל בחסות הצבא. אם תהיה להם טענה, שהמפקד מתערב בענייניהם, נשכ ונדון בכך. לא זו הבעיה. השאלה היא אם צריך להקים שם ועדה כזו או אחרת, לערוך בחירות ולומר שזוהי עיר אזרחית, כמו יריחו, או לומר שקריית-ארבע היא מחנה צבאי, וזה יטיל עלינו להרחיבה וגם לתת את הגיבוי הנאות לפעולות הנעשות שם. השאלה היא מתי הזמן לעבור מהנוהל הזה אל הנוהל האזרחי ולדעת, עוד לא הגיעה השעה. כאשר תבוא השעה, נגיע לכך.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני רוצה למסור על עוד בעיה, המצביעה על "הבגרות הפוליטית" של המתיישבים או חלקם. במשך שבוע-עשרה ימים, מתו בחברון שני אנשים. הראשון היה גבר, שלגביו הוחלט כי צריך להביאו לקבורה בבית הקברות הישן. נאמר להם מדממשל: חיים אנשים, וסוף כל חי שנגיע תורו אל בית הקברות. ממילא צריך להקצות חלקה לבית קברות חדש. אך התושבים השיבו בשלילה. אני בטוחה כי לו הענין היה בידיהם, לא היה נגמר בשלום. בכל אופן, את האיש קברו בירושלים, ואת השני שנפטר קברו בחדרה. כאשר הבחירה היתה בין ירושלים לבין בית קברות חדש, העדיפו את ירושלים. ואילו לגבי השני, העדיפו את חדרה. אך גם בפעם הראשונה וגם בפעם השנייה הם דרשו את בית הקברות הישן. איני יודעת מה יש להם, אך ברור כי תבונה פוליטית אין להם. היות ועד כה לא היו מהומות, השטחים נתפסו בשקט ובנו ובונים בשקט, אך כל זה אינו מספיק, צריך לעשות משהו שיביא למהומות. זוהי דוגמא, כיצד אנשים תופסים את תפקידם.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

על כמה עובדות אין לערער: קרית-ארבע נמצאת בשטח מוחזק, והסמכות השיפוטית על השטחים המוחזקים נמצאת בידי הממשל הצבאי, ואיני מציע לשנות זאת בשלב זה. עובדה שניה, שאין לערער עליה היא, ששטח השיכון הוא הגורם הבונה ומאכלס ישובים עירוניים, בין אם אלה ישובים חדשים כמו ערד וכרמיאל ובין אם מדובר בשכונות בערים אחרות. הוא גם המחזיק את הנכסים או מוכר אותם. על כך גם שר הפנים אינו מערער.

אשר לאוכלוסיה, זוהי אוכלוסיה אזרחית שעד עתה הינה הומוגנית מאד הודות לתנאים שבהם התלכדה, אך ככל שהבניה מתקדמת והישוב מתאכלס, אפילו אם יהיה לאוכלוסיה אקצנט דתי חזק, אין זה אומר שכולם ישתייכו לקבוצת המתנחלים הראשונה, ואז קיימת אפשרות, שאיני מברך עליה, שקבוצת המתנחלים

הראשונה תתיימר לייצג את כל המתנחלים, עד ועד בכלל - עד שיתקיימו בחירות בקרית-ארבע.

אין כל ספק, שאת ההסדרים להפקעת קרקעות עשינו בשם הצבא וצרכי הבטחון, וכך צריך יהיה לעשות גם בקרית-ארבע וגם במקומות אחרים, אך איני סבור שאפשר לדבר על שני פתרונות, מבלי שפתרון אחד יסתור את השני. גם שר הבטחון אמר, כי בענין השרותים הציבוריים, בלאו הכי הממשל הצבאי אינו מתערב. דוקא מכך אני מודאג. אני רוצה, שהאוכלוסיה תשרת את עצמה, אך על בסיס חוקי כלשהו, שאינו נותן לה מונופולין. לכן, הפתרון צריך להיות במסגרת שתי הגישות, בלי המסקנה הסופית - לא זו של שר הפנים ולא זו של שר הבטחון.

אני תומך ברעיון של הקמת ועדה ממונה. הועדה הממונה תהיה מורכבת מנציגי משרדים ממשלתיים ומנציגי האוכלוסיה. המינוי ייעשה כמובן ע"י המושל הצבאי, והמועמדים ייקבעו ע"י הנוגעים בדבר. אז יהיו המתנחלים מיוצגים, אך לא יחזיקו בעמדת מונופול ביישוב החדש, ביחוד כאשר כל סמכויותיו של משרד השיכון כגורם מיישב שמורות לו. צריך להיות ברור, שכל פעולה שאינה חורגת מעניינים אזרחיים בלתי אמצעיים, תבוצע ע"י הועדה הממונה ע"י המושל הצבאי. כל הדברים האחרים הם בהכרעתו ובטיפולו של הממשל הצבאי. ירצו להרחיב את שטח הממשל הצבאי, ירצו להקים מחנה צבאי - זהו ענינו של הממשל הצבאי.

אני מציע שבועדה הממונה ישארו גם מקומות לאוכלוסית העתיד, ולא נסגור את הדרך בפניה. אחרת לא נפתור את הבעיה בצורה נכונה, ולא נשמור על האינטרסים המדיניים ועל שליטת הממשל הצבאי בשטח.

שר הדתות I. ורהפטיג:

אני רוצה להבהיר משהו בענין שני האנשים שנפטרו בחברון. במקרה הראשון, של אשה ירושלמית שנפטרה שם, לא פניתי אל שר הבטחון. היות והמושל הצבאי התנגד לקבור אותה בבית הקברות הישן, העדיפה המשפחה לקבור

אותה בירושלים. במקרה השני, היה מדובר באדם זקן, שהיה בחברון עוד במאורעות תרפ"ט וחזר אליה. הטענה הייתה כי האיש הזה ביקש להקבר עם אבותיו בבית הקברות הישן, אשר שוקם וגודר, ומופקד עליו שומר כל הזמן. זה לא היה משנה כלל את ענין בית הקברות החדש. אני מסכים עם החיזה של שר הבטחון ואיני רואה סתירה בינה לבין החיזה של שר הפנים או שר החינוך. כל הענינים החיצוניים צריכים להתנהל ע"י הממשל, ואילו הענינים הפנימיים ע"י המתנחלים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

למשל, מי צריך להכריע בשאלה איפה לקבור את

המתים?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אם זה מחוץ לשטח קרית-ארבע, זה ענין חיצוני. היות ויש שם כבר אוכלוסיה די גדולה, אפשר למסור לידיה את הענינים הפנימיים. במשך שלוש שנים ויותר, הם סבלו סבל רב.

שר המטרה ש. הלל:

כל אחד מהנוכחים כאן, בתקופה מסוימת של היותו בארץ, סבל סבל רב. כל אחד מאלה היושבים כאן, מאלה שעלו לנקודה חדשה, סבל סבל רב יותר מאשר להיות סמוך לשולחן הממשל הצבאי. לכן נעזוב את הטיעון הזה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני מציע, שהאוכלוסיה המקומית תבחר. גם אם צריך תקופת מעבר של ועדה ממונה, נדמה לי שהמתנחלים צריכים להיות הגרעין.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אכלוס זה ענין פנימי?

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

זה ענין של משרד השיכון.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

בכל מקום שבונים שיכונים, לעירייה המקומית יש

השפעה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מה אתה משווה? בנינו כמה עיירות, כמה עשרות או מאות או אלפי יחידות דיור, וישנו חוק לפיו מתנהל האכלוס.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אם עומדים 116 בתים על 220 מתנחלים, הם יכולים

לאכלס.

ראש הממשלה ג. מאיר:

שר השיכון אמר, שהיו 40 דירות על 109 מועמדים.

או מי יחליט כיצד זה יחולק?

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

בשום מקום אין ההחלטה נתונה בידי הרשות המקומית.

ראש הממשלה ג. מאיר:

את זאת אני רוצה שורהפטיג יאמר: מי יחליט? האם יש דרך אחרת מאשר הגרלה המנוהלת ע"י משרד ממשלתי?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

לא עומדים בתור גדול כדי ללכת לשם.

ראש הממשלה ג. מאיר:

ישנם 109 מועמדים על 40 דירות, ויש למשרד השיכון את רשימת המתנחלים.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אלה המצפים לדירות כבר שלוש שנים, יותר קשורים למקום מאנשים חודשים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני רוצה לדעת - מי יחליט על כך?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני מציע, שזהיה ועדת אכלוס משותפת.

ראש הממשלה ג. מאיר:

האם תהיה הגרלה או לא?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אם יוחלט על הגרלה, בבקשה. אם משרד השיכון עורך הגרלה בתל-אביב, בבאר-שבע או בירושלים, הוא אינו עושה אותה בעצמו.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אלפי משפחות השתכנו בתכנית "שיכון עממי", ועכשו זה נמשך במסגרת "שיכון חסכון". הדבר הנכון והצודק ביותר הוא, שעל כל מספר דירות תהיה הגרלה. האם עיריית חולון השתתפה בשיכונם של כל המשתכנים בבתי "שיכון עממי" שבתחומה? לעיריית חולון לא היתה יד בכך.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני לא יודע.

ראש הממשלה ג. מאיר:

זה היה בזמני, אני יודעת כי היא לא השתתפה. היא לא החליטה על אף דייר אחד באף דירה אחת. היו נרשמים, הכניסו כסף, ומי שזכה - זכה. האם אמרנו לאנשי חולון כי הם יכולים לבחור במי שישתכן בעיר שלהם? מנתי זה

קורה ועל סמך אלו קריטריונים? גם בקרית-ארבע הם נרשמו במסגרת משרד השיכון, וסיפר שר השיכון כי מי שהם מסרו, נכנס להגולה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני זוכר, שהתקבלה החלטה לבנות 250 יחידות דיור בקרית-ארבע. הוכחנו כי ישנן מאה ויותר משפחות, ועל סמך ההנחה הזו, שישנם מועמדים, ניבנו הדירות. הם נרשמו לפני שלוש שנים, ומאז הם נחכים לדירה, ואני חושב שהם גם מועמדים טובים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מי יבדוק מה נעשה בלבד של יהודי הבא מבריה"מ ורוצה להתיישב בחברון? מי יכול לומר עד כמה הוא קשור למקום? בכל אופן, זו הפעם הראשונה בתולדות האכלוס, שאני שומעת שלא מספיק הקריטריון האובייקטיבי והמכני: כך וכך נרשמים להגולה, כך וכך דירות, ואז עורכים הגולה. האם צריך לבדוק מי קשור למקום ומי לא? השר ורהפטיג, יכולים להיות לי חילוקי דעות אתך, אך חלילה לא אחשוב שאינך מתכוון למה שאתה אומר. לכן, בוא לא נשחק במחבואים: המתנחלים רוצים שכל מי שנכנס לגור שם יהיה עפ"י בחירתם. אז בואו נחליט, האם חברון נמצאת בידי הקבוצה הזו, ואם לא - לכל אחד יש זכות לרצות לחיות בחברון, ואם יש יותר משתכנים מדירות, אין דרך יותר צודקת מאשר לערוך הגולה. לא יתכן, שהאנשים עם הזכויות החשובות ביותר יחליטו מי יבוא למקום.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

האם להם עצמם הובטחו דירות?

ראש הממשלה ג. מאיר:

ברור.

שר השיכון ז. שרף:

הם רק הצטרפו לחתום על החוזה.

שר הסעד מ. חזני:

גם אני לא רואה סתירה בין דברי השר בורג לבין דברי השרים שרף וריין.

כל מה שנוגע לחיים הפנימיים בתוך הקהילה ולאספקת שירותים, צריך להיות בידי המתנחלים, תחת סמכותו של מפקד האיזור. אני מבין בהחלט את הגישה של שר הבטחון ותומך בה. אך אנו מדברים על ארגון חי הקהילה, שירותים פנימיים - אספקת מים, חשמל, הוצאת אשפה, חינוך וכל יתר הדברים, שיש צורך לדאוג בהם לתושביו. בכך הממשל הצבאי אינו רוצה לעסוק, ובכך צריכים לעסוק היושבים במקום. כאן ישנן שתי אפשרויות: או שהאנשים היושבים בבנין הממשל ימשיכו לעשות זאת בקרית-ארבע, או שתהיה ועדה ממונה של נציגי המשרדים ונציגי המתנחלים. אך אין דבר אחד סותר את השני, אלא אחד משלים את השני.

במה שנוגע לאכלוס, כשם שמשרד השיכון הממונה על האכלוס מקיים מגע דרך ועדות האכלוס המקומיות, ישנן ועדות אכלוס מקומיות, שמשתתף בהן גם נציג השלטון המקומי וגם נציג ההסתדרות, ובמידה ומדובר במשפחות מרובות ילדים, גם נציג הסעד. ברוך השם, בקרית-ארבע אין מקרי סעד, ואני מקווה שלעולם לא יהיו. כשם שאין בשום מקום ועדה פריטטית או זכות וטו לאנשי המקום, אין מקום שזה יהיה כאן.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אתה בעד הגרלה או נגד הגרלה?

שר הסעד מ. חזני:

אני בעד הגרלה, אך בעד ועדות דיור מקומיות.

ראש הממשלה ג. מאיר:

הרי זה פנטסטי.

שר השיכון ז. שרף:

הרשויות המקומיות לא משתחפות בכך.

שר המשטרה ש. הלל:

האם מותר לשלוח עולים חדשים לקרית-ארבע?

ראש הממשלה ג. מאיר:

זה תלוי...

שר השיכון ז. שרף:

היכן יש לרשות המקומית מה לומר? כאשר ישנן 70 דירות למפוני משכנות עוני, וישנם 200 מועמדים, במקרה אחד אשה חולה, במקרה שני ילד נכה - אז נערכת התיעצות עם הרשות המקומית. אך האם כאן יש בעיה כזו?

ראש הממשלה ג. מאיר:

רבותי, הבה נאמר דברים כפשוטם, כי כולנו חושבים על כך. לרב לוינגר וחבריו מותר לרצות בכך, כלומר לקבוע מי קודם למי, אך לפי מה יקבעו זאת?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

מי שנרשם לפני שלוש שנים, יש לו זכות קדימה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

לא, את המדיניות היה צריך להעביר מלכתחילה למשרד השיכון. הרב לוינגר אינו יכול לנהל משרד הרשמה לשיכון. אין לי טענה נגדו, אם הוא רוצה שכל המתיישבים בחברון יהיו דתיים, זכותו לכך. אך המדינה אינה יכולה לשאת בכך.

שר הפנים י. בורג:

סביב השולחן הזה, איש לא ביקש את הפריווילגיה הזו. כתבתי לראש הממשלה כי בענין האכלוס, דין המדינה הוא הדין.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אם כך, איני מתווכחת אתך על האכלוס. לא ועדה פריטטית ולא זכות וטו. כשם שיש מגע עם משרדים שונים בענין השיכון, אז יקיים משרד השיכון מגע אתם. לא איכפת לי אם יש להם רשימות.

שד השיכון ז. שדף:

איני בטוח שדום לא המשיכו לרשום גם לאחר שהוסכם
מה שהוסכם עם משרד השיכון.

(עד כאן רשמה ת.כ. - מכאן י.מ.)

שד המשפטים י.ש. שפירא:

המצב הוא קצת מגוחך. כולם כאילו מודים באותו
דבר, אבל כל אחד רוצה בכל זאת דבר אחר. כולם אומרים כמובן "צריכה להיות
הגרלה, אבל ההגרלה צריכה להיות באיזה אופן בינינו". או שיש הגרלה בין כולם,
או שאין. אם ישנם 79 אנשים וישנם 43 מקומות, הרי מי שעולה בהגרלה עד 43, הוא
עולה, והאחרים שנשארו בתוך הקלפי הם הפסידו. וכל הדיבורים האלה, שאמנם תהיה
הגרלה ולא תהיה התערבות בהגרלה, אבל תהיה הכנה בהגרלה, אלה דברים שאינם
מתקבלים על הדעת.

שד המשטרה ש. הלל:

הם רוצים שדק הם יתנו מועמדים להגרלה.

שד המשפטים י.ש. שפירא:

אי אפשר להגיד דבר והיפוכו.

אין לי טענות לבני אדם האומרים: אנחנו רוצים
שפה יישבו אנשים מסוג מסויים. זוהי תביעה מובנת. אמנם אין היא לגיטימית, אבל
היא מובנת.

הדבר השני ביחס לממשל - אין אנחנו מתייחסים ברצינות לעצמנו. חברון אינה נמצאת מצד זה של הקו הירוק. אנחנו לא סיפחנו את חברון כמו שסיפחנו את מזרח ירושלים.

שד הדתות ז. ורהפטיג:

בתודעה היהודית היא נמצאת בתוך מדינת ישראל.

שד המשפטים י.ש. שפירא:

אני מסכים בהחלט, שכך היא נמצאת בתודעה היהודית. תתנהל, איפוא, בתודעה כפי שאתה רוצה. אבל אני מדבר על כך איך היא תתנהל במעשה. וודאי שבתודעה היהודית חברון היא חלק של ארץ-ישראל. אבל אתה לא הצעת בממשלה לספח את חברון למדינת ישראל. כיוון שלא הצעת זאת ואף אחד לא הציע זאת, חברון לא סופחה למדינת ישראל. אנחנו חייבים לחיות לפי התנאים הקיימים. מה הפיגוק הגדול הזה? מדוע אנחנו כל כך מפונקים? ישבנו בהדר הכרמל. אני עצמי ישבתי בחיפה שנים רבות בהדר הכרמל, כשסיפקו לנו מים וכל מיני סידורים וסללו כבישים. בסך הכל היה זה קואופרטיב. כל זה אמנם היה שייך לעירייה. העירייה היתה צריכה כביכול לספק את כל הצרכים. חלק מהצרכים סיפקה העירייה, מסים לקחה העירייה. אבל ליהודים שם היו דרישות עוד יותר גדולות. הקימו איזה מין קואופרטיב: ועד הדר הכרמל. נדמה לי, שזה קיים עד היום הזה.

שד הדתות ז. ורהפטיג:

חוסל.

שד המשפטים י.ש. שפירא:

ועד הדר הכרמל ניהל את הענינים. ועד אחוזת בית ניהל את תל-אביב עד שנת 1922, עד שקמה ה-TOWNSHIP של תל-אביב.

רבותי, מה רץ פה? מה בוער פה? אחת משתי אלה: אם בקרית-ארבע תהיינה 250 משפחות, וזה הכל מה שיהיה מעבר לקו הירוק, הרי האנשים האלה יהיו תושבים של עירית חברון, ובשום חכמות לא תשנו זאת. אם זה יהיה ישוב גדול, שיוכל לשאת את עצמו והוא ימצא את הדרך ואת הפורמולה כיצד הדבר הזה יהיה קשור עם מדינת ישראל, עם משרד הפנים ועם משרדים אחרים - הרי זה יסתדר.

אני באמת מתפלא על ד"ר בורג, שהוא נאחז בהחלטה משנת 1968, שלפיה כל שר מנהל את העסקים שלו בתוך השטחים כמעשה "בעל בית". לא מתוך צניעות ולא מתוך ענוותנות איני בא לנהל את בתי המשפט, לא בשכם ולא בחברון, לא ברמאללה ולא בעזה. אבל לי נדמה, שזה יותר בריא בשביל השלטון שלנו ובשביל הבעלות שלנו ובשביל הסדר, שחשופטים והפקידים במקומות ההם יכירו את המושל. יש לי שם פקיד, היושב שם כקמ"ט ופעם ביוכל הוא בא אלי ומספר לי, שיש לו איזה ענין, שבו אין הוא מסכים כל כך עם ורדי. אז אני נפגש עם ורדי בירושלים המערבית וגומר את הענין עם ורדי על כוס תה תוך עשר דקות.

על מה אנחנו מדברים באמת? ואם יש לפקיד כתפיות של חייל, האם אין הוא יהודי והאם אין הוא פקיד של מדינת ישראל? הוא מוכרח להיות דוקא של משרד הפנים?

באמת הביטו נא מה לא עשינו עם 250 איש ועם 250 יחידות דיור אלה. הפקענו קרקע למטרות צבאיות, ובמטרות צבאיות אנחנו רואים מה שאנחנו רואים. חלק הוא בתוך השטח של עירית חברון וחלק הוא מחוץ לשטח של עירית חברון.

שר המטטרה ש. הלל:

הפקיעו תקציב מהמשרדים.

שר המטטרים י.ש. שפירא:

מה איכפת לי שזה מהמשרדים? הכל בא מאותו התקציב, של שר האוצר האחד. וכאשר לא רצו לבצע שם את הקבוצה בבית הקברות הישן - האם זה נעשה מתוך רשע? לא רצו בגלל עניין כזה להכנס לקונפליקט עם עיריית תברון. בכלל כל העסק הזה בחברון הוא קצת דליקטי. התפילות של היהודים מתנהלות בתוך מסגד מוסלמי, BAR EXCELLENCE. אני מכיר הרבה יהודים יראי שמים בארץ-ישראל, שלא היו עדיין במערת המכפלה. ואני מכיר אלפים שיותר מאשר פעם אחת לא היו שם.

העסק הזה איננו בוער כל כך. לא צריך להגזים בעניין כל כך. אני חושב, שאנחנו עושים דברים מוזרים. זה אינו יכול לצאת אחרת מאשר דרך הגרלה זו, שנושה אותה שר השיכון. פעם קניתי פיס והוא לא עלה בהגרלה. מה אפשר לעשות? המספר שלי הפסיד.

שר המטטרה ש. הלל:

האם החלפת את הכרטיס?

ראש הממשלה ג. מאיר:

אף פעם לא קניתי. פחדתי אולי אזכה בסכום של 100 אלף ל"י, אתבייש לקחת אותו. מה אעשה בסכום הזה?

שר המשטרה ש. הלל:

הסכנה קטנה מאד.

שר העבודה י. אלמוגי:

תיתני לקרן המילגות.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

חברים, בואו ונעזוב את העניין הזה. אנחנו מתווכחים על דברים שאינם יכולים להיות. אינה יכולה להיות שם ועדה קרואה. אין בחוק בשביל חברון ועדה קרואה. ועדה קרואה יש בחוק הישראלי. החוק הישראלי אינו חל שם. למה לנו כל בלבול המוח הזה? אם ישנו רצון - ואני שומע שישנו רצון - שדברים פנימיים, כמו בית-כנסת ובית-ספר ומקוה וכו' יסתדרו באופן פנימי, והכל תחת הכותרת של המושל הצבאי שלנו, הרי זה בסדר. הרי זה ברוך השם לא תומסון ולא סמידרון, בסך הכל זה יהודי ששמו יהיה זהבי או כהן או לוי. נפסיק את העניין הזה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אבל שיהיה ברור, שהעניינים הפנימיים מתנהלים על

ידי האוכלוסיה המקומית.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

הדבר תלוי במושל. אם הוא יהיה חקיף, יתערב יותר. אם יהיה נוח, יתערב פחות. בסך הכל, מושל דומה לשד, או שהוא אדם נוח או שאיננו נוח, או שיש לו שכל, או שאין לו שכל.

תא"ל ש. גזית:

אני מתפלא קצת על הגישה. ברור לכולם, שהכל חתחמושל. אבל לא זו הבעיה. אף הצעה אחת לא באה ואמרה: בואו נספח את קרית-ארבע ונפקיע אותה מאחריות הממשל. אין זו בעיה פורמלית, של מי תהיה השליטה על אלה הנמצאים בקרית-ארבע, אלא מי יעשה בפועל את המלאכה. כשאתה מדבר על רשות מוניציפאלית או על מקום מסויים, הרי ישנם לפניך שני דברים: קודם כל אחריות, אחריות לניהול המקום, אחריות לנקיון, לחשמל, למים, לביוב ולכל שאר הדברים. הדבר השני הוא: ביצוע. הביצוע יהיה בכל מקום אותו הדבר. לא המושל יעשה את הביצוע. כאשר יהיה צורך לפנות אשפה, יקחו בכל מקרה את הקבלן הערבי, אותו האיש יסתובב ויקח את האגרות. אותו הדבר ביחס לאספקת מים ולאספקת חשמל, יש שם שני עובדים בגנרטור. השאלה: מי יהיה אחראי על הפעולות האלה?

נראה לי, שהדברים באמת אינם בשלים עד כדי כך, שנוכל לבוא ולומר: נראה היום את קרית-ארבע כאילו נסתיימה הפרשה ואפשר להקים שם מועצה מקומית, שתנהל את ענייניה. איני מדבר על הצד הפורמלי, שהוא איננו חשוב כל כך. אבל לכל מועצה כזו אתה צריך לתחום את תחום השיפוט שלה, מה הם הדונמים העומדים לרשותה. כיום, שליש השטח שעליו יושבת קרית-ארבע, שייך לג'עברי. אין שום מעמד למועצה מיוחדת. על שני-שליש השטח אנחנו מתווכחים היום עם ג'עברי. יש איזה הסכם הרחבה משנת 1956, שלפיו הוסיף הוד מלכותו 15 דונם לחברון, דבר שלא מימשו אותו בפועל. רוצה ג'עברי להתחיל לגבות שם מסים.

נשכח את הצד הפורמלי הזה. בעצם בכל נושא שאנחנו נוגעים בו, יש מיד פרובלמה: ביוב - משותף עם חברון; חשמל - משותף עם חברון; מים - משותפים עם חברון; דרכים הן בשותפות עם חברון. כך בכל נושא שהמועצה הזאת תרצה לטפל, תמצא שזה משותף עם חברון.

שר הבטחון מ. דיין:

אני רואה כבר את הקואופרטיב "לוינגר את ג'עברי".

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

היושב-ראש צריך להיות איש משרד ממשלתי, לא מהמתנחלים.

תא"ל ש. גזית:

הוא צריך להיות איש של המושל, הוא צריך להופיע עם "פלאפלים". זו הכתובת היחידה, שיכולה לבוא במגע עם הבעיות ושיכולה לבוא במגע עם ראש העיר חברון. לא נראה לי, שיהיה ניהול אזורי של המקום ושל העניינים, ושהעניינים יבואו לתיווכו של המושל ושהוא יצטרך לתווך בין הרשות העירונית היהודית ובין עיריית חברון. זה לא יילך כך.

קודם כל, אנחנו צריכים להיות, לצערי הרב, כל הזמן עם האצבע על הדופק. ההתנהגות היום של חלק מהם, אם אינך צופה שעה-שעה על מה שהם עושים, היא TO SPRING A SURPRISE ON YOU. כולכם יודעים על הפלישה ועל הקבורה. לצערי הרב, אני יודע על עוד קבורה. הנוהג בחברון הוא, שהערבים נוהגים בעת הלווייה לעבור דרך מערת המכפלה ודרך המסגד, ואז יש כבר התנגשות עם הרב לוינגר, והוא שלף פעם אקדח ואיים על הערבים וסילק אותם עם הגווייה, שלא לומר את התפילה במסגד. הרב לוינגר מתהלך עם אקדח רק שם. עכשו אנחנו צריכים לתווך ולהרגיע. אני מקוה, שאיך שהוא הרגענו את הרוחות. יש להם כל מיני תביעות. אם לא נעמוד על המשמר ולא נדע על כל דבר המתרחש שם, הרי אם צינור מים יתפוצץ, זה יכול להביא לידי משברים.

נדמה לי, כי ההצעה המעשית היחידה לתקופה של איזון חצי נורמליזציה של הדברים במקום היא ניהול המקום כאילו היה זה מחנה צבאי. כמובן, שהמפקד הצבאי ייעזר בכל השדות של האזרחים שיעסקו בכך, אבל ללא שוני עקרוני מניהול של 100 או של 200 יחידות דיור של טייסים הנמצאים במחנה עקרון. הנמצאים באיזה מחנה שהוא, ואז אין בעיות. זו הפורמולה היחידה הבטוחה במצב הנוכחי.

שר הסעד מ. חזני :

אבל גם בבית הממשל היתה מזכירות.

שר הבטחון מ. דיין :

יכול להיות, שאילו הרב לוינגר היה איש אחר, היינו מלבישים אותו במדים. לא עובר שבוע, שאין הוא עושה סקנדלים. לקבוצה הזאת ישנה אידיאולוגיה, שאין אני פוסל אותה. הם אומרים: חברון היא שלנו, המקום הוא שלנו, מערת המכפלה היא שלנו, הכל הוא בזכותנו. יש להם מניע מדוע הם יושבים שם. אבל המניע הזה איננו מסתדר היטב עם הביוב של ג'עברי. כל מגע שלהם עם ג'עברי לא הולך טוב. האם מישור מתערב בגן הילדים שלהם? אבל כל טיפול מוניציפאלי, שירצו לעסוק בו יביא לידי חיכוך. מה לוחץ עליהם? מה אצה להם הדרך להביא שינוי במצב כפי שהנהו? עוד לא הגיע היום לכך. אפילו בישובי נח"ל עובר זמן עד שמחליטים על אזור. שם לא הגיע עדיין המצב לכך.

שר הדתות ז. ורהפטיג :

אבל אינך מציע, שהצבא יעשה שיכון?

שר הבטחון מ. דיין:

משרד השיכון יכול להתקיים מבלי להוציא את האשפה מקרית-ארבע. אבל כאשר אנשי לוינגר באו ושיכרו את כלי האשפה מפלסטיק, כדי שחלילה לא תהיה ה"טומאה" הזאת בקרית-ארבע, הרי אין אני מקבל זאת.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני מציעה כי הממשלה מחליטה, שהאכלוס במקום וההרשגה של המשתכנים הם במשרד השיכון. שזענו שגם עד עכשו אין איש מתערב בכל הענינים הפנימיים שלהם. לא אלה הם הדברים שלמענם הם רוצים איזה דבר מוניציפאלי. מה שקיים עכשו, יתקיים לכל הפחות עד ש-250 הדירות תהיינה מאוכלסות. אולי ניבנה דירות נוספות. הממשלה תבוא לדון מחודש בענין, אם תהיינה הצעות לשנות את הסטטוס הקיים היום בניהול המקום. כיום, ניהול המקום הוא בידי הממשל הצבאי.

כאשר לענינים הפנימיים הנוגעים למשתכנים ממש - כאשר היו שם 30 מתיישבים, הם בחרו להם נציגות. מתווספים מתיישבים - אני מניחה שגם הם יבחרו להם נציגות, ואת הענינים הפנימיים הם ינהלו כפי שירצו לנהל אותם. איני חושבת, שנעשה דבר נכון אם נשנה עכשו את הסדר הקיים שם.

שר הפנים י. בורג:

מה שאני רוצה לומר איננו עומד בניגוד טוטאלי למה שאמרה ראש הממשלה. מה שאני רוצה להציע בא מתוך זה, שאני מודאג מההתפתחויות הפנימיות.

ראש הממשלה ג. מאיר:

פנימיות - איפה?

שר הפנים י. בורג:

שם ביניהם. אני חושב, שטוב שיהיה לנו קצת פיקוח על העניינים האלה. יש שם "שולחן ערוך" מלא על ניהול ישיבות ועל דברים אדמיניסטרטיביים שונים - "שולחן ערוך" שלא ידעתיו.

אם אני מבין אל נכון את דברי ראש הממשלה, הרי ביחס לעניינים פנימיים, בלתי פוליטיים, ידאג משרד הפנים. אני מוכן להסכים לכך, שגזית והמנכ"לים של משרדי השיכון והפנים יישבו וינסו לגבש הצעות. אין זה בניגוד לדברי ראש הממשלה. זה מראה שהממשלה מעוניינת בכך, שיהיה פתרון לדברים. אם הצעתי מתקבלת, הרי היא נותנת איזה סיכוי טוב לפתרון.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלוז:

הוא רוצה ועדה, שתבדוק את העניינים. מה הרע בזה?

שר הבטחון מ. דיין:

אין אנחנו רוצים לדון בזה כל שבוע. אבל אפשר לצרף יחד את הצעת ראש הממשלה עם הצעת שר הפנים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אם זה יהיה על הבסיס שהצעת, איך זה יהיה בדרך

הטבע?

שר הפנים י. בורג:

הועדה תנסה לגבש הצעות.

שר הבטחון מ. דיין:

לא תנסה אלא תגבש. היא תקבע את סדר העבודה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני מקוה, שחברינו מהמפד"ל יגידו להמר, שצריכה להיות איזו סינכרוניזציה בין מה שהממשלה מחליטה ובין מה שהוא חושב שהוא יכול לעשות על דעת עצמו. אמנם הוא יעלה בכנסת הצעה לסדר היום, נוריד אותה מסדר היום. אבל אני מבקשת מכם לא למתוח את הענינים למעלה ממה שהם כבר מתוחים בלאו הכי.

שר הפנים י. בורג:

אני חושב, שהודעת שר הבטחון על הנתונים והכלתי נתונים - מצריכה עוד את הכתר ואת המסגרת של הממשל הצבאי. אני חושב, שאם זה ייאמר ברור, יהיה לזה תוקף.

ראש הממשלה ג. מאיר:

איני יודעת מה זה כתר ואיני יודעת מה שר הבטחון ירצה להגיד. אבל אין שני חוקים, שעל פיהם אנחנו רוצים לחיות: מה שטוב בשבילנו, מוכרח להיות מקובל גם על המר. הוא אינו יכול ללכת בדרך אחרת. איננו נותנים לאיזה חבר של "המערך" להעלות הצעה לסדר היום, אם אנחנו מחליטים שלא להעלותה.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

גם לא לל"ע.

ראש הממשלה ג. מאיר:

זה כבר קשה יותר.

מחליטים:

א. האכלוס של קרית-ארבע בחברון ימשיך להתנהל על ידי משרד השיכון, בהתאם לנהליו הקבועים.

ב. קרית-ארבע בחברון תמשיך להתנהל על ידי הממשל הצבאי.

ג. המשתכנים, הן אלה אשר התנחלו במקום והן אלה אשר יתווספו אליהם, יוכלו כבעבר לבחור את נציגיהם לטיפול בעניניהם הפנימיים, במסגרת הכללים שיקבעו על ידי הממשל הצבאי.

ד. ועדה בהרכב: מתאם הפעולה בשטחים - יו"ר, המנהלים הכלליים של משרדי הפנים והשיכון, תברר הצעות בדבר סדרי המינהל של קרית-ארבע בעתיד, לאחר השלמת אכלוסן של 250 יחידות דיור עליהן החליטה הממשלה.

הצעות הועדה תובאנה לאישור הממשלה.

ה. חברי הקואליציה יימנעו מהעלאת הצעות לסדר היום בכנסת בענייני חברון. הצעות שתועלינה על ידי חברי האופוזיציה תורדנה מסדר היום.

296. סדרי הבחירות למועצת הרבנות הראשית

שר הפנים י. בורג:

אנחנו ממשיכה, ויש תאריכים מסויימים, שלפעמים הם יכולים להיות בלתי סימפטיים - כאשר הם מגיעים כל כך לאט וגם כאשר הם מגיעים כל כך מהר. וכך עם שני הדברים. מחר, ב-31 בינואר בחצות, פג תוקפה של הרבנות הראשית, ונוצר מצב בלתי סימפטי ובלתי רצוי, שאני חושב כי אנחנו מוכרחים להתגבר עליו. בשבוע שעבר בסוף הישיבה, נדמה לי היה זה סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות, שהציע איזה שהוא מגע בנושא. בא עלינו הקונגרס עם כל לילות השימורים שלו, ואני מבין שבאופן טכני עד יום ששי בבוקר, לא ניתן היה לעשות זאת, כי חלק מהחברים היו עסוקים בקונגרס. נדמה לי, שגם ראש הממשלה, בתור חברה של הסיעה שלה בקונגרס, היתה צריכה להיות מגוייסת.

ראש הממשלה ג. מאיר:

לא הייתי אף פעם בישיבת הסיעה.

חשר י. גלילי:

מסרנו את הענינים לעעירים.

השר לקליטת העליה נ. פלד:

אלה היו פני הקונגרס!

שר הפנים י. בורג:

הענין הוא רציני. נדמה לי, שמן החובה שלנו לעשות איזה צעד. יש באופן פורמלי הצעה של השר ורהפטיג. אבל עדיין לא היו מגעים בענין. אני מציע, שנבקש ממספר שרים לדון בענין זה, לדון בסוגיה זו. כאן אני חוזר לנסות לגבש הצעה, שיכולה להתקבל על דעת הממשלה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

הצעה למה?

שר הפנים י. בורג:

ביום שלישי בבוקר אין רבנות ראשית.

שר התיירות מ. קול:

היו זמנים שלא היתה.

שר הפנים י. בורג:

היו הרבה זמנים ועוד יהיו.

השאלה היא - האם הממשלה צריכה לחתור לכך שיהיה מצב כזה? ברור שהממשלה אינה צריכה לחתור לכך, שמוסד שהוא מעוגן בחוק, לא יהיה בעל תוקף. חובת האדמיניסטרציה וחובת הממשלה לדאוג למצוא פתרון לכך. זה מה שאני מציע.

ראש הממשלה ג. מאיר:

יפה מאוד. אני בכל זאת סקרנית לדעת. המגעים, ההתיעצויות והשיבות - כפי שאתה קורא לכל זה - על איזה נושא הם היו? האם הנושא היה להארכת כהונת הרבנות הראשית, או הכל על מנת לאפשר בחירות ומיד?

שר הפנים י. בורג:

בהחלט.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מה בהחלט?

שר הפנים י. בורג:

ראשית כל, יהיה מה שיהיה, מוכרחים לדאוג שיהיה

תוקף לרבנות הראשית.

ראש הממשלה ג. מאיר:

בוזה אין מתחילים.

שר הפנים י. בורג:

אני שייך לאלה, כמו ורהפטיג וחוני, והרוב המכריע במפלגה, הרוצים שתהיינה בחירות לרכנות הראשית.

ראש הממשלה ג. מאיר:

ובלבד שזה יהיה על פי מה שאחם רוצים! החלטנו על בחירות מזמן, והעניין נתקע מפני שאי-אפשר להגביל, שרוב ראשי יכול להיות רק עד גיל 80, אלא זה מוכרח להיות עד 140. אין אני מתנגדת לשום ועדה שתקום. אבל כל ועדה צריכה לדעת למה היא הולכת. כל חבר ועדה צריך לדעת למה הוא הולך, מה הממשלה רוצה ממנו. אם זוהי ועדה לעריכת בחירות, אני רוצה לדעת וחברי רוצים לדעת זאת. ואם זוהי ועדה כדי למצוא פתרון - אי אפשר להגיד שעל זה לא היו מגעים. אמא עליה השלום היחה אומרת: יחי התירוץ! אומרים שהיה קונגרס ציוני. ולפני הקונגרס לא היו מגעים בועדה של 2 ושל 4 ושל 6 ובכל מיני הרכבים?

שר המשטרה ש. הלל:

כולם היו עסוקים בקונגרס.

חשר י. גלילי:

היה ערפל.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אני מערער על ההנחה, שכל חבר ועדה צריך לדעת

לקראת מה הוא הולך.

חשר י. גלילי:

בלי תנאים מוקדמים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני מהאופנה הישנה, שאיני מקבלת כל שינוי מודרני. יכול להיות, שחברים אחרים מוכנים ללכת לוועדה, מבלי לדעת מה שיעשו בה - אני לא.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

במשך הזמן ילמד כל חבר.

לי נראה, שדבר אחד ברור, שאין אנחנו רוצים או אפילו אין אנחנו צריכים לרצות, שהרבנות הראשית תחדל לכהן, לא מפני שאנחנו החלטנו שאין צורך ברבנות ראשית - זה דבר לגיטימי - אלא מפני שהלוח פעל כך, או מפני שאנחנו לא הצלחנו להדבר ולמצוא איזו פורמולה של פשרה המתקבלת על דעת הכל. בינתיים, הלוח פעל את שלו.

שוחחתי לפני הישיבה עם ד"ר ורהפטיג ועם ד"ר בורג ועם חזני. כוונתי היתה, שאנחנו בכל זאת נבחר כאן ועדת שרים קטנה, שהיא תנסה במצב ענינים זה להציע משהו, שיוציא את העגלה הזאת מחשקיעה שהיא שקעה בה. חשבתי על ועדה של שבעה שרים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

יש לי הצעה על ועדה קטנה של שלושה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

הצעתי "ועדה קטנה" של שבעה.

שר המשטרה ש. הלל:

בורג, חזני וורהפטיג.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

ולחם ארבעה נוספים: גלילי, הלל, קול ואני.
ושבעה יהודים אלה ינסו "לשכור את הראשים" - כמובן אחד את ראשו של השני.

שר הבריאות ו. שם-טוב:

לשם כך נחוץ שר המשטרה, כדי להפריד ביניהם.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

הרבה גאולה אין בהצעתי, אבל אני חושב, שבכל זאת

כדאי לקבל אותה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

קול, אתה מייצג בוועדה זו גם את ל"ע וגם את

מפ"ם.

שר הבטחון מ. דיין:

מתי צריכה הועדה להשכיל אותנו?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

זוהי שאלה "פרובוקטיבית" ביותר. אני מתאר לי,

שתוך שבוע ימים.

שר הבטחון מ. דיין:

אני בעד "ועדה קטנה" של שבעה חברים ובעד "ועדה גדולה" של שלושה. הכל טוב ויפה, בתנאי שלא ישימו להם אקדח על הרקה ויאמרו: סדרו את העניין עד אמצע הלילה. טוב, יטפלו בעניין עד השבוע הבא ולא נאמר שעד 12.00 בלילה, הם צריכים לסדר את העניין. גלון לילה אחד בלי רכנים ראשיים.

שר התיירות מ. קול:

הועדה תביא את העניין לממשלה?

ראש הממשלה ג. מאיר:

כן.

שר המשטרה ש. הלל:

היא תמסור דין וחשבון לממשלה בשבוע הבא?

ראש הממשלה ג. מאיר:

כן.

מחליטים:

להטיל על ועדת שרים, בהרכב: שר המשפטים - יו"ר, שר הדתות, שר המשטרה, שר הסעד, שר התיירות, שר הפנים וחדש י. גלילי לברר את שאלת ענין הבחירות למועצת הרכנות הראשית.

הועדה תדווח בישיבה הבאה של הממשלה.

299. נסיעות שרים

ראש הממשלה ג. מאיר:

מבקשים לאשר את נסיעת שר האוצר, המסחר והתעשייה לארה"ב, בעניני משרדו ובשליחות המגבית ומפעל מלווה העצמאות והפיתוח, למשך עשרה ימים, החל ביום י"ח בשבט (3 בפברואר). שר המשפטים ימלא את מקום שר האוצר, ושר השיכון ימלא את מקום שר המסחר והתעשייה, בעת היעדרו מהארץ.

מציעים לאשר את נסיעת שר הבטחון לארה"ב, בשליחות המגבית ומפעל מלווה העצמאות והפיתוח, למשך עשרה ימים, החל ביום י"ט בשבט (4 בפברואר). ראש הממשלה תמלא את מקום שר הבטחון, בעת היעדרו מהארץ.

מ ח ל י ט י מ :

א. לאשר את נסיעת שר האוצר, המסחר והתעשייה לארה"ב, בענייני משדרו ובשליחות המגבית ומפעל מלווה העצמאות והפיתוח, למשך עשרה ימים, החל ביום י"ח בשבט תשל"ב (3.2.72).

שר המשפטים ימלא את מקום שר האוצר, ושר השיכון ימלא את מקום שר המסחר והתעשייה, בעת היעדרו מהארץ.

ב. לאשר את נסיעת שר הבטחון לארה"ב, בשליחות המגבית ומפעל מלווה העצמאות והפיתוח, למשך עשרה ימים, החל ביום י"ט בשבט תשל"ב (4.2.72).

300. מכירת נשק

ראש הממשלה ג. מאיר :

מציעים לאשר מכירת 24 תת-מקלעים מסוג "עוזי" למשטרת צרפת, באמצעות החברה הצרפתית "בדק" (גם את השם לוקחים מאתנו). ערך העסקה 1,600 דולר.

מ ח ל י ט י מ :

לאשר מכירת 24 תת-מקלעים מסוג "עוזי" למשטרת צרפת, באמצעות החברה הצרפתית "BEDEC".

שר המשפטים י.ש. שפירא:

כמה מיראז'ים מקבלים בעד זה?

ראש הממשלה ג. מאיר:

הם מתנהגים אתנו כסוחרים לא גוונים.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

מתי הם התנהגו אתנו כסוחרים גוונים?

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ה
(בשנה 14.25)